

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**FILM, DIVADLO A AUTORSKÁ FOTOGRAFICKÁ TVORBA PRO
DĚTI V RÁMCI VÝTVARNÉ VÝCHOVY**

**MOVIE, THEATRE AND AUTHOR'S PHOTOGRAPHIC
CREATION FOR CHILDREN IN ART EDUCATION AREA**

Autorka bakalářské práce: Margita Smetanová

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jan Šmíd, Ph.D.

Vychovatelství

Kombinované studium

PRAHA 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod vedením

PhDr. Jana Šmída, Ph.D.

V práci jsem použila informační zdroje použité v seznamu.

V Šestajovicích dne 1. 2. 2012

.....
Margita Smetanová

Děkuji panu doktoru Šmídovi za velmi odborné a profesionální vedení, zároveň ale i za vstřícný a lidský přístup, za laskavost i smysl pro humor. Děkuji své rodině za trpělivost a podporu.

Název bakalářské práce:

FILM, DIVADLO A AUTORSKÁ FOTOGRAFICKÁ TVORBA PRO DĚTI V RÁMCI
VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Anotace:

Tato práce se zaměřuje na film, divadlo a fotografii v rámci tvorby pro děti. Vzhledem k rozsahu této problematiky jsou zmíněna divadla, která jsem skutečně navštívila s dětmi, se kterými pracuji, filmy, na které jsme se dívali, autoři, o kterých jsme společně hovořili. Svět divadla i filmu je kouzelný svět a ten zcela neodmyslitelně patří k dětem. Empirická část se věnuje vlastní práci s dětmi, kdy jsme hráli divadlo, vyrobili si jednoduchý film, fotografovali.

Klíčová slova:

film, divadlo, fotografie, hra, obraz, děti, rodina

Title of bachelor work:

MOVIE, THEATRE AND AUHTOR'S PHOTOGRAPHIC CREATION FOR CHILDREN IN ART EDUCATION AREA

Annotation:

This bachelor work is pointed for movie, theatre and photography in area of children's creation work. There are named theatres, which i really visited with children whom I am working at school, there are also named movies, which we watching and author's of choosen creation works which about we together talked in this work. The world of theatre and movie is fairy and fantastic world and was created for children too. Empiric part of this bachelor work is constructed on authentic work with children – we played theatre, we made simply movie and we made photos as well.

Key words: movie, theatre, photography, game, children, family

OBSAH

Úvod	8
A. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. FILM	9
1.1. Hraný film pro děti	11
1.2. Animovaný film pro děti	14
2. DIVADLO PRO DĚTI	19
B. FOTOGRAFIE	46
3. Fotografie jako nástroj dokumentace dětských prací a činností	46
C. EMPIRICKÁ ČÁST	52
4. POPIS A ANALÝZA VLASTNÍCH PEDAGOGICKÝCH ZKUŠENOSTÍ	54
4.1. Anketa	54
4.2. Vyrábíme svůj vlastní animovaný film	58
4.3. Hrajeme divadlo	58
4.3.1. Scénář	60
4.3.2. Výběr „herců“	63
4.3.3. Výroba rekvizit	64
4.3.4. Naše velká premiéra	64
D. ZÁVĚR	66
E. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
F. SEZNAM VYOBRAZENÍ V TEXTU	69
PŘÍLOHOVÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	72
ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	78

ÚVOD

Motto:

„Umění je jako slunce, které se taky nikomu nevtírá. Když zatáhnete záclony a zavřete okenice, tak vám slunce do bytu neleze, jenomže je to vaše chyba pane, že chcete žít potmě.“

(Jan Werich)

Umění nás obklopuje celý život. Ať chceme nebo ne, vnímáme s nadšením, či despektem to, jak nás oslovuje. Ve své bakalářské práci jsem se chtěla zaměřit na film, divadlo, fotografii – skládanky, které jsou mi nejbližší, a které složené dohromady tvoří neuvěřitelně pestrou a zajímavou paletu. To vše jsem chtěla poskytnout i dětem, dětem se kterými se vídám každý den, a které nejsou jiné, než my dospělí. Jen se na svět dívají jinýma očima, přijímají od nás to dobré i špatné. A na nás je – ukázat jim tu lepší cestu.

V teoretické části bych se ráda zabývala FILMEM, DIVADLEM, FOTOGRAFIÍ.

V praktické části si s dětmi „sáhneme“ na všechna tato umělecká odvětví. Domnívám se totiž, že všechno prožité je mnohem lepší než odposlouchané. Kromě fotografie jako nástroje dokumentace dětské tvorby jsme s dětmi pracovali v rámci filmové tvorby na vytvoření jednoduchého filmu a hráli jsme divadlo. Fotografii v této práci pojímám jako prostředek k zachycení okamžiku, jako možnost vytvoření stopy skutečnosti. Nevěnuji se jí jako výtvarnému médiu, přestože jsem si vědoma jejích možností.

A. TEORETICKÁ ČÁST

1. FILM

V moderní společnosti je film chápán jako souhrnné označení pro kinematografii a veškeré její aspekty – umělecké, technické, komerční a společenské.

„Slovo film nepůsobí dnes ani zdaleka tak magicky, jako působilo před půl stoletím. Přestalo být mýtem a stalo se zcela prozaickým označením významného ideového, uměleckého, politického a výchovného činitele moderní doby zachycujícího a reprodukujícího divákům součinností technických a estetických prostředků pohyblivý audiovizuální obraz skutečnosti. O filmu se ještě nedávno mluvilo jako o umění nejmladším, nejdůležitějším a nejmasovějším. Rozvoj televize a dalších moderních audiovizuálních forem v posledních desetiletích tato svého času konstantní epiteta zpochybnil. Nic však nemůže zpochybnit trvalý význam filmu jako svébytné disciplíny dramatického umění.“ (Bartošek, 1985, s.1)

Kromě definic a poukazů na problematiku filmu (ale i fotografie a divadla) v této práci nutně zmiňuji i výchovatelské a didaktické aspekty, neboť bez akcentů na pedagogickou činnost by práce ztratila smysl. Začnu tedy možnostmi a nutnostmi učení a objevování světa prostřednictvím zkušeností a učení se.

„Všechny děti se rodí s určitým potenciálem a u žádného z nich nelze s jistotou stanovit, kde jsou meze jeho schopnosti učit se. Mnoho dětí, včetně těch nejschopnějších i těch, které s učením bojují, však svého potenciálu nevyužije. Příčiny výukového selhávání a frustrace mohou být rozmanité a jejich rozpoznání je často nesnadné. Avšak mnohé z těchto příčin vyplývají z toho, co bychom mohli nazvat „kognitivní zmatek“.

„Děti zakoušejí kognitivní zmatek tehdy, když jsou vystaveny sdělením a požadavkům, které jim nedávají smysl. Je to, jako kdybychom jim řekli, aby se vydaly na cestu a nedali jim mapu. Děti bývají zmateny a selhávají v důsledku dvou obecných činitelů:

- *nedokážou překonat překážky v učení,*
- *nenaučily se, jak se učit.“*

(Fisher, Učíme děti myslet a učit se, 1997, s.12)

Učitel by měl dle mého názoru nedopustit zmatek v dětech a pokud se tak stane, měl by mít natolik kvalitní vybavenost kompetencemi, aby jim pomohl se z takového zmatku „dostat“.

Ale zpět k filmu. *„Jak se vlastně zrodil film? Dějiny konstatují, že snaha zachytit a reprodukovat pohyb je téměř tak stará jako lidstvo samo. Poukazují na kresby zvířat v altamirských jeskyních, na nichž zdvojené kontury nohou jsou vykládány jako primitivní rozfázování pohybu běžícího zvířete. „Nedokonalost“ lidského oka – odznívání optického vjemu poté, kdy světelný jev již pominul – se stala v 18. a 19. století zdrojem řady mechanických přístrojů a hraček: kouzelného vlka, thaumatropu-kruhové destičky s dvěma doplňujícími se obrázky, která po roztočení dávala iluzi splynutí obou obrazů v jeden.“* (Bartošek, 1985, s. 13-14)

Za vynálezce filmu jsou považováni bratři Auguste a Luis Lumierové z Lyonu, kteří 28. prosince 1895 poprvé uskutečnili první veřejné filmové představení. Film byl promítán na plátno v Grand Café na Boulevardu des Capucines v Paříži. Lumierové nechtěli svůj přístroj ani filmy prodávat. Naopak – vyškolili několik desítek „kinooperatérů“, kteří jezdili po celém světě a sbírali to nejzajímavější, aby potom mohli to, co natočili předvádět po celé Evropě.

„Filmový obraz se objevil jako něco radiálně nového zejména proto, že je v pohybu (tedy nejen proto) že reprezentuje pohyb.“

(Aumont, 2005, s.174)

V českých zemích se film objevil 15. července 1896 v Karlových Varech, poté v Mariánských Lázních, 11. srpna v Brně, na podzim v Ústí nad Labem a v Ostravě. Pražané se s tímto vynálezem mohli poprvé potkat v hotelu U černého koně Na příkopě 28.

V letech 1896–1898 bylo v Čechách vydáno 20 kinematografických licencí.

KINA V PRAZE

- U modré štiky v Karlově ulici (Viktor Ponrepo)
- Illusion – Na Slovanech (František Tichý)
- Orient – Hybernská ulice
- Elite – Na poříčí
- Kosmos – na Příkopech (Max St. Kock)
- Lucerna – Vodičkova ulice (5. prosince 1909)

1.1. HRANÝ FILM PRO DĚTI

Fenoménem filmů pro děti jsou české filmové pohádky. Kdo z nás by neznal **Pyšnou princeznu, Princeznu se zlatou hvězdou na čele, Šíleně smutnou princeznu, Popelku?** Ale co vlastně může dětem princip filmu a filmové řeči zprostředkovat? Rozhodně myslím příběh, jeho vyprávění, poučení, rozuzlení. Nejen, že filmy mohou děti dnes sledovat prakticky na jakémkoli médiu, mohou chodit do kin, multiplexů, ale mohou si takový „svůj“ film také sami zkusit vytvořit například prostřednictvím filmové animace, o čemž se zmiňuji v závěru své práce. Souvisí to jednak s problémem obohacování v rámci učení, jednak se získáváním zkušeností a informací, které se v běžném životě dítě dozví. Dle Fischera lze konstatovat, že:

„V pokusech dítěte uvažovat o své zkušenosti a objevit její význam spolu mluvení a myšlení těsně souvisí. K mluvení sloužícímu učení patří promlouvání o věcech k sobě samému, dialog s druhými a skupinová diskuse. Učitel může dětem pomoci rozvíjet komunikační zdatnost prostřednictvím diskutování o věcech, které vyžadují cvik v myšlení a usuzování. Činnosti v rámci běžné výuky a zvláštní programy pro výcvik v myšlenkových dovednostech, jako je třeba program „Filozofie pro děti“, mohou poskytnout vhodný kontext pro diskusi a poznávání prostřednictvím jazyka.“

(Fisher, Učíme děti myslet a učit se, 1997, s.69)

Mezi oblíbené, ba neoblíbenější české pohádky, mezi jakýsi „zlatý fond“ české kinematografie patří dle mého i jiných názorů, následující pohádky:

PYŠNÁ PRINCEZNA

První československá hraná filmová pohádka, byla natočena podle pohádky Boženy Němcové Potrestaná pycha. Král Miroslav vládnoucí moudře a spravedlivě probudí v pyšné princezně Krasomile z Půlnočního království lásku k lidem, úctu k lidské práci, pokoru...Tento film získal na v r. 1952 na VII. Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech cenu za film pro děti.

Scénář: Bořivoj Zeman, Oldřich Kautský, Henryk Bloch

Hudba: Dalibor C. Vačkář

Kamera: Jan Roth

Režie: Bořivoj Zeman

Hrají: Alena Kohoutová (později Vránová), Vladimír Ráž, Stanislav Neumann, Mária Sýkorová, Miloš Kopecký, Karel Effa...

PRINCEZNA SE ZLATOU HVĚZDOU

Princezna Lada se pyšní tím, co mnohé princezny nemají. Má na čele zářivou, překrásnou zlatou hvězdu. Uchází se o ní zlý král Kazisvět, a ona, než by si ho vzala za manžela raději uprchne přestrojena v myším kožíšku. V sousedním království se nechá zaměstnat v kuchyni krále Radovana. Na plese odloží svoje přestrojení a princ Radovan se do ní beznadějně zamiluje a jako důkaz své lásky jí daruje prsten. Když Lada solí princovi polévku, prsten jí do ní spadne, a je prozrazena. Rovněž král Kazisvět odtáhne s nepořízenou. Pohádka končí svatební hostinou Lady a Radovana. Na této pohádce je zajímavé, že je celá ve verších.

Scénář: Martin Frič, K.M.Walló

Hudba: Karel Postřehovský, František Zapletal, Miloslava Skořepová

Kamera: Jan Roth

Režie: Martin Frič

Hrají: Marie Kyselková, Josef Zíma, František Smolík, Martin Růžek, Stanislav Neumann, Josef Vinklář

ŠÍLENĚ SMUTNÁ PRINCEZNA

Je hudební pohádka. Princ Václav se nechce ženit s princeznou ze sousedního království jen proto, že mu to takto nařídil jeho otec, také nechce sloužit jako „záruka“ toho, že mezi královstvími nevypukne válečný spor. Princ se tedy vydá na vlastní pěst prozkoumat sousední „veselé království“, zde v zámecké zahradě potká princeznu a zamiluje se do ní stejně tak, jako ona se zamiluje do něj. Oba netuší, že jsou královského rodu. Helena dá za úkol rozesmát ji. Shodou okolností se to podaří právě Václavovi a je odhalena jeho pravá identita. Helena se naoko urazí, ale jen na chvíli. Dva královští rádcové X a Y oznámí, že princezna s princem se nechtějí a vyhlásí válku. Princ a princezna se však usmíří, v noci oba generály zajmou, a tím je válka ukončena. Pohádka končí svatbou Heleny a Václava.

Scénář: Bořivoj Zeman, František Vlček

Hudba: Jan Hammer

Kamera: František Valert

Režie: Bořivoj Zeman

Hrají: Helena Vondráčková, Václav Neckář, Jaroslav Marvan, Bohuš Záhorský, Josef Kemr, Darek Vostřel, Stella Zázvorková

POPELKA

1. filmové zpracování z roku 1969, režie Vlasta Janečková

TŘI OŘÍŠKY PRO POPELKU

Popelka je sirotek žijící na statku se svou macechou a nevlastní sestrou. Obě se jí snaží všemožně znepríjemnit život a zabránit jí, aby se zúčastnila plesu, na kterém si má princ vybrat svou nevěstu. V této pohádce však Popelka umí jezdit na koni, střílet z kuše... Nakonec princ její 3 hádanky uhádne, pohádka končí – jak jinak slavnou svatbou. Tento film je natočen v koprodukcí s německou televizí na motivy pohádky Boženy Němcové.

Scénář: František Pavlíček

Hudba: Karel Svoboda

Kamera: Josef Illík

Režie: Václav Vorlíček

Hrají: Libuše Šafránková, Pavel Trávníček, Carola Braunbock, Rolf Hoppe, Karin Lesch, Dana Hlaváčová, Jan Libíček, Vítězslav Jandák, Jaroslav Drbohlav, Vladimír Menšík...

Přiznávám, že výběr pohádek byl ovlivněn mým vlastním dětstvím, a že velmi dobře vím, že jsou i jiné filmové pohádky, jen tyto mne napadly hned, a proto jsem si je ráda vybrala.

1.2. ANIMOVANÝ FILM PRO DĚTI

„Animovaný film nelze definovat jednou větou. Jediným společným jmenovatelem desítek jeho forem a žánrů je z hlediska technologického umělý, stylizovaný pohyb, vytvářený prkénkovým snímáním jednotlivých následných fází. Výrazové prostředky animovaného filmu jsou především výtvarné, ať už jsou jejich nositeli loutka klasická, reliéfní, nebo plošková, kresba, koláž či malba, hmota, nebo předmět.“

(Poš,1990, str. 9)

HERMÍNA TÝRLOVÁ

Je zakladatelská osobnost českého animovaného filmu. Spolu s Karlem Dodalem (který se stal později i jejím manželem) vytvořila v roce 1928 první český kreslený film **Zamilovaný vodník** – jako dodatek k filmovému týdeníku. Za okupace točí loutkový film **Ferda Mravenec**, to už ve zlínských filmových ateliérech, tomuto studiu zůstala věrná až do roku 1986. Z její tvorby připomeňme např. **Vzpouře hraček**, nebo **Uzel na kapesníku**. Její tvorba byla průkopnická, přesto velmi dobře srozumitelná oku malého diváka. Nutno podotknout, že získala řadu prestižních ocenění, např. 1. cenu za nejlepší loutkový film v Bruselu v r. 1947, 1. cenu za nejlepší film pro děti v Benátkách.

Obrázek. č. 1 – plakát k filmu Hermíny Týrlové *Uzel na kapesníku*

Filmy mohou dětem nabídnout jinak zachycený svět, který je pro ně mnohdy nesrozumitelný a složitý. Prostřednictvím specifické filmové řeči, přizpůsobené malému divákovi, je možno nahlédnout na podstatu a principy světa. Jako učitelé jistě chceme, nebo si to alespoň přejeme, abychom dali dětem maximum podnětů, díky nimž se naučí, uvidí, pochopí.

„Dítě, které myslí, je dítětem, které se učí. Od raného věku lze děti zasvěcovat do složitých způsobů myšlení, pokud jim je předkládáme jednoduše a nápaditě. Ve svém učení jsou děti vybaveny potenciálem k úspěšnému rozvoji a zároveň ohroženy rizikem selhání. Mají-li naplnit tento svůj potenciál a vyhnout se kognitivnímu zmatení, potřebují rozvinout své dovednosti myšlení a učení. Jeden způsob, jak jim pomoci, je poskytnout jim zvláštní programy výuky myšlenkových dovedností, jiný způsob je zařazovat výuku myšlení do všech předmětů. Děti zpracovávají informace různými způsoby a tyto různé stránky inteligence je třeba rozvíjet výukou myšlení.“

(Fisher, Učíme děti myslet a učit se, 1997, s.25)

KAREL ZEMAN

Narodil se 3. 11. 1910 v Ostroměři u Nové Paky. Absolvoval dvouletou obchodní školu a kurs reklamního kreslení a aranžování. Později pracoval jako kreslíř a návrhář v reklamních ateliérech, několik let (1930–1936) také ve Francii a také u Tomáše Bati ve Zlíně. Aktivní zájem, který projevil o loutkové divadlo již jako student, ho přivedl v roce 1943 do zlínského trikového ateliéru. První film, který zde realizoval byl snímek **Vánoční sen**, na kterém spolupracoval s Hermínou Týrlovou, a který po jeho částečném zničení požárem dodělal sám (odtud pramení spory s Týrlovou), a získal za něj první cenu na MFF v Cannes v roce 1946. Já bych se však ráda pozastavila nad filmem **Čarodějův učeň**. Tento film byl natočen na motivy knihy Otfrieda Preusslera Čarodějův učeň.

A ten vypráví o chlapci Krabatovi, jenž se na prahu dospělosti setká s temnými silami a je jimi fascinován do té doby, než zjistí, že jej mohou i zahubit. Na poslední chvíli se pokusí vymanit z moci černé magie a podaří se mu to jen s pomocí vůle, věrného přítele a díky zázraku lásky. Krabatův příběh se opírá o starou lužickosrbskou legendu, prastaré vyprávění o souboji čarodějného učně s mistrem se však objevuje už ve staré Indii. Autor knihy Otfried Preussler se narodil v roce 1923 v severočeském Liberci. Na vyprávění

o Krabatovi pracoval dlhých desiat let. Príbeh vyšiel v roku 1971 a Preussler za neho obdržal Nemeckú cenu za detskú knihu. Zeman film *Čarodějův učeň* natočil v roku 1977, výtvarného zpracování se ujala jeho dcera Ludmila a premiéru v kinách měl 1.3.1978. Nutno dodat, že podíl na úspěchu nesou i ti, kteří propůjčili své hlasy dvěma hlavním představitelům – Luděk Munzar a Jaroslav Moučka. Snímek získal Zlatou sochu za nejlepší dlouhý animovaný film na MF filmů pro děti a mládež v Teheránu r. 1977 a čestné uznání na MF filmů pro děti a mládež v Lausanne r. 1979.

Hudba: František Belfín

Režie: Bořivoj Zeman

Na tento film nemohu zapomenout. Byl to spíš horor, než pohádka, příběh plný inteligence, originality, svým způsobem i značně drsný. Tenkrát jsem se hrozně bála, ale nebyl to „zlý“ strach, jen oči otevřené v úžasu. Moučkov „Krrabatéé“ – díky tomu mám husí kůže i dnes. Často jsem přemýšlela nad tím, jestli je tohle dílo vůbec vhodné pro děti. Dnes musím říci že ano. Nejen v pohádkách jde o souboj dobra a zla, a tohle dílo je natočené excelentně. Sama sebe se ptám, zda-li by vedle Krabata obstál např. Shreck, nebo rybička Nemo.

Obrázek č. 2 – animovaný film *Čarodějův učeň*

JIŘÍ TRNKA

– český výtvarník, ilustrátor, grafik a scénárista, loutkař, režisér. Jeden z nejvýznamnějších zakladatelů českého animovaného filmu. Loutky a hračky už vyřezával jeho dědeček. Jeho profesorem kreslení na reálce byl Josef Skupa. Vystudoval v létech 1929–1935 Uměleckoprůmyslovou školu v Praze u profesora Bendy. V sedmnácti letech už vystavoval v Praze svoje loutky. V roce 1945 se stává spoluzakladatelem studia Bratři v triku a zároveň jeho šéfem ve svých 33 letech. „*Podstatné pro Trnkův přístup k animovanému filmu je, že se nezalekl jeho složité technologie a že správně pochopil jeho perspektivy a možnosti. Od samých počátků respektoval organickou strukturu všech složek filmové tvorby, ne ovšem pasivně. Jejich podnětů využíval k optimálnímu uplatnění svých výtvarných záměrů. Výtvarník a filmař byli dvěma stranami téže mince.*“ (Poš,1990,s.26)

Jeho první kreslený film měl název **Zasadil dědek řepu** a vznikl v roce 1945. Následovala pohádka **Zvířátka a Petrovští** v roce 1946. Na festivalu v Cannes získal film hlavní cenu v nejtěžší mezinárodní kategorii.

Trnkovy celovečerní filmy: **Staré pověsti české** (1953) a **Sen noci svatojánské** (1959). Není bez zajímavosti, že Trnka pracoval pravou i levou rukou. Byl dvakrát ženatý a měl celkem pět dětí. Byl také velkým přítelem Jana Wericha a žil stejně jako on na pražské Kampě, on – v Hroznové ulici č. 500. Mezi filmy, které natočil patří např. **Císařův slavík**, **Bajaja**, **Ruka** (poslední Trnkův film z roku 1965 vyprávějící o bezmocném harlekýnovi a všemocné ruce byl dlouho zakázán – Trnka zde jasně vyjadřuje svůj názor na totalitu). Nelze se divit, že podepsal i jako laureát Státní ceny Dva tisíce slov. V r. 1984 **Ruku** Americká filmová akademie označila za pátý nejlepší animovaný film všech dob. V roce 1968 byl jmenován profesorem na „Umprum“, byla však již velmi nemocen. Svým vlivem se dotkl několika generací, lze jej označit za renesančního umělce.

Zahrada

V Košířích najdeme viniční usedlost Turbovou. V 18. století vinici zakoupil František Xaver Turba. Dal jí nejenom jméno, vybudoval zde barokní statek. Ve čtyřicátých letech minulého století si zde Trnka pronajal se svou první ženou Helenou Chvojkovou byt.

Žili zde od roku 1939 do roku 1958. Kniha Zahrada, kterou Trnka sám napsal i ilustroval vznikla právě zde. Toto místo milovala celá jeho rodina, a i přesto, že se Trnka se svou první ženou rozvedl, stále měl ateliér v Turbové.

Animovaný film Zahrada

– vznikl v roce 1974, své hlasy propůjčili postavičkám František Filipovský, Vlastimil Brodský, Jiřina Jirásková...Naprosto povedené a svým způsobem geniální dílo. Můžeme o něm mluvit i jako o dětském hororu. Kdo z nás by se i v dospělém věku nechtěl podívat do takové tajemné zahrady? „*Uvnitř bylo vidět spoustu vysoké trávy, šla klukům až nad hlavu a taky nějaké keře a dosti šero. Pod jedním keřem stál kamenný trpaslík a usmíval se. Měl čepici ještě trochu červenou, ale ostatní barvy už byly pryč, deště je vzaly. No prosím, ještě že trpaslík byl kamenný, toho se žádný kluk nemusí bát. Ale vtom aúúú, šuškrť, prsk a kluci vyletěli z branky ven a třásli se...Pod keřem vedle trpaslíka byla roztrhaná žíněnka. Lezlo z ní seno a z toho sena se vynořil starý zlostný kocour. Byl dost vypelichaný, ale přesto hrozný, protože to byl zlomyslný kocour samotář a občas sprostě nadával.*“

(Trnka, 2008,s.6)

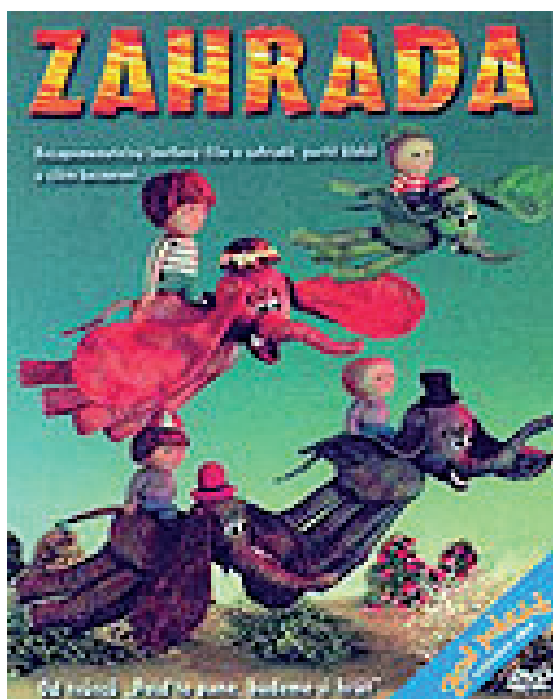
Zde se jasně ukazuje a je patrné, proč české animované, loutkové filmy tak moc převyšovaly ty zahraniční. Svou výtvarnou jinakostí, dokonalým provedením, poezií, humorem, inteligencí. Na tenhle film se nedá zapomenout! Jednotlivé díly:

- Milovník zvířat
- O té velké mlze
- Jak ulovit tygra
- O myších ve staniolu
- Velryba Abyrlev

Mně osobně v dětství (a trvá to dodnes) učaroval kocour. Měl nádherný slovník – „výlívanci, knedlíci, uličníci...“

Režie: Břetislav Pojar

Hrají: František Filipovský, Iva Janžurová, Jiřina Jirásková, Vlastimil Brodský

Obrázek č. 3 – plakát k filmu Jiřího Trnky *Zahrada*

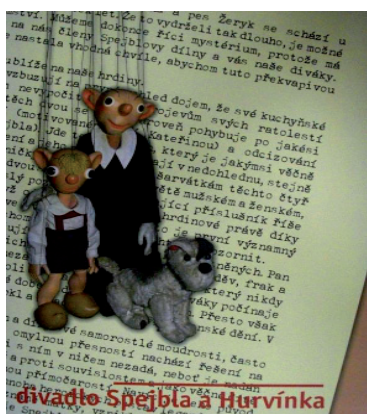
2. DIVADLO PRO DĚTI

„Divadlo je pak systém aktivit zajišťujících modelové zobrazení, a tím i zastoupení určité skutečnosti (zejména osob v prostoru a v čase) cestou hry. Většinou se tak vytváří fikce zobrazující něco aktuálně „tady a teď“ nepřítomného, neexistujícího (nebo i existujícího, ba i přítomného, ale přesto zobrazovaného hrou – např. o státníkovi lze hrát již za jeho života, ba i za jeho přítomnosti...). Toto zobrazení, tuto „reálnou fikci“ vytvářejí lidé k tomu určení – herci, kteří svým pohybem a řečí hrají jiné osoby či ony „jevy“ (tzv. hra v roli), které spolu vstupují do vztahů. Tato hra probíhá v určitém k tomu určeném čase, uzpůsobeném prostředí (prostoru) a za pomoci různých materiálních a technických prostředků proto, aby ji jiní lidé – diváci mohli sledovat pro své poučení, potěšení, pro znejistění či pochopení ap.“

(Valenta, 1998, s.28)

Výběr divadel pro děti v Praze pro mne byl zcela jednoznačný. Zapátrala jsem nejdříve ve své paměti a ve svém dětství (už poněkolikaté), zde nemohl vyhrát nikdo jiný, než Spejbl a Hurvínek, a ze svého současného života si připomněla divadlo, které se synem milujeme – divadlo Minor.

DIVADLO S+H

Obrázek č. 4 – propagační leták Divadla Spejbla a Hurvínka

Myslím si, že při zmínce o divadle a dětech si jen velmi málo z nás nevybaví dvě postavy otce a syna. Často spolu filozofují, často si nerozumí (rozdílný pohled dvou generací na tenhle svět). Samozřejmě je řeč o Spejblovi a Hurvínkovi.

Divadlo Spejbla a Hurvínka založil jako první profesionální loutkovou scénou v Československu prof. Josef Skupa v Plzni roku 1930. Jeho hlavní protagonisté Spejbl (1920) a Hurvínek (1926) už předtím úspěšně působili na amatérské loutkové scéně v oblíbených kabaretních pořadech. Divadlo hrálo jako zájezdová scéna se sídlem v Plzni do roku 1943. V říjnu 1945 otevírá Skupa stálou scénou divadla S+H v Praze, kde divadlo sídlí dodnes. Po Skupově smrti převzal role obou protagonistů Spejbla a Hurvínka jeho žák Miloš Kirschner, který již za života Skupy s ním obě titulní postavy alternoval. Miloš Kirschner hrál obě postavičky dokonce o 13 let déle než prof. Skupa, byl také autor a režisér. Zavedl rovněž tradici, kdy se představení hraje v jazyce té země, kde divadlo právě hostuje.

Hlavními postavami všech inscenací jsou Spejbl a Hurvínek. Vystupují jako hlavní aktéři civilních i fantastických příběhů a v komponovaných vizuálních pořadech jako komentátoři s nadhledem filozofují o základních životních otázkách. Jejich už tradičním

protihráčem je podobný ženský pár, Hurvínkova nerozlučná kamarádka Mánička (1930) a její „bábinka“ Kateřina Hovorková (1971). Tuto základní čtveřici protagonistů obklopenou v komediálních příbězích dalšími postavami na základně požadavků autorů doplňuje Spejblovic pes Žeryk (1930).

Spejbla a Hurvínka mluví tradičně jeden herec, střídající hluboký hlas otce Spejbla s Hurvínkovou komickou dětskou fistulkou. Tuto tradici založil už ve 20. letech prof. Skupa, pokračoval v ní více než 40 let Miloš Kirschner a navázal na ni i současný interpret S+H Martin Klásek, kterého vybral sám M. Kirschner.

Převážná část produkce se hraje na domácí scéně, divadlo však několikrát během sezony podniká zahraniční zájezdy. Doposud divadlo S+H hostovalo ve 32 zemích čtyř kontinentů.

Současná ředitelka divadla S+H: Helena Štáchová – role Máničky a paní Kateřiny (dříve je hrály Anna Kreuzmannová a Božena Weleková). Typickým výrazovým prostředkem divadla jsou loutky – marionety.

Spejbl

– loutku podle údajného náčrtku prof. J. Skupy vytvořil a vyřezal plzeňský řezbář Karel Nosek v letech 1919/1920. Datum Spejblova debutu není přesně známo, došlo k němu někdy na podzim 1920 na scéně „Loutkového divadla feriálních osad“ v Řemeslnické besedě v Plzni.

Hurvínek

– jako variantu Spejbla (má pohyblivé oči) jej pro J. Skupu vyřezal synovec Karla Noska, tehdy ještě modelář Škodových závodů v Plzni – Gustav Nosek. Hurvínek vstoupil poprvé na scénu 2.5.1926 v zábavném přídávku večerního představení komedie Rudolfa Nešvery „Počestný dům“ v Řemeslnické besedě v Plzni.

Mánička

– podle návrhu prof. Skupy a za výtvarného přispění Jiřího Trnky ji vyřezal Gustav Nosek. Poprvé účinkovala 19. dubna 1930 při premiéře „Hurvínkovy jarní revue“. Používá se loutka podle návrhu Zdeňka Juřeny.

paní Kateřina Hovorková alias bábinka

– v roce 1971 ji podle návrhu Zdeňka Juřeny vyřezal Ivan Moravec. Definitivní podobu dostala až po svém prvním vstupu na scénu, po premiéře hry Past na Hurvínka. Vznikla z iniciativy Heleny Štáchové a autorského podílu Miloše Kirschnera jako ženský protějšek Spejbla.

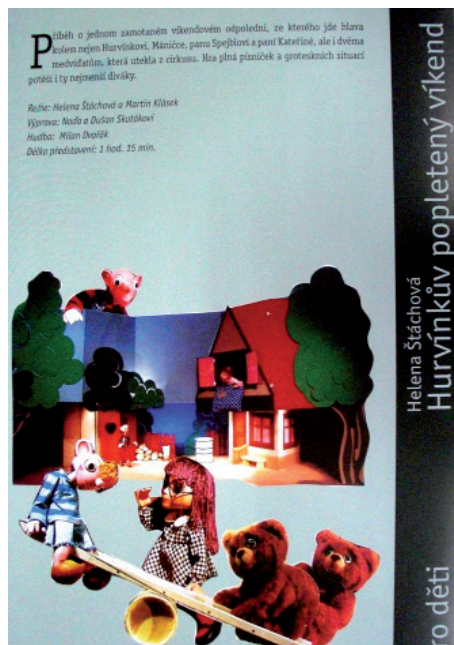
Žeryk

– loutku vytvořil opět Gustav Nosek. Pes Žeryk se publiku poprvé představil spolu s Máničkou při premiéře „Hurvínkovy jarní revue“. V současné době je interpretem Žeryka Miroslav Polák

Představení, která lze v současné době shlédnout v divadle S+H

Pro děti:

HURVÍNKŮV POPLETENÝ VÍKEND

Obrázek č. 5 propagační leták k představení *Hurvínkův popletený víkend*

(Helena Štáchová)

– příběh o jednom zamotaném víkendovém odpoledni. Setkáme se zde s Hurvínkem, Máničkou, panem Spejblem, paní Kateřinou, ale i se dvěma medvíďaty, která utekla z cirkusu.

Režie: Helena Štáchová a Martin Klásek, výprava: Naďa a Dušan Sotákoví,
hudba: Milan Dvořák

HURVÍNEK A ZRCADLO

Obrázek č. 6 – propagační leták k představení *Hurvínek a zrcadlo*

(Martin Klásek)

– *Hurvínek* inspirován akčními filmy věnuje většinu času péči o svaly, které si prohlíží před zrcadlem. Teprve když ho jeho „druhé já“ ze zrcadla osloví a zavede do světa pohádek, zjistí Hurvínek, že svaly nebudou to nejdůležitější, co bude k záchraně Máničky ze spárů pekelných potřebovat.

Režie: Martin Klásek, výprava: Richard Maška, hudba: Karel Trumm

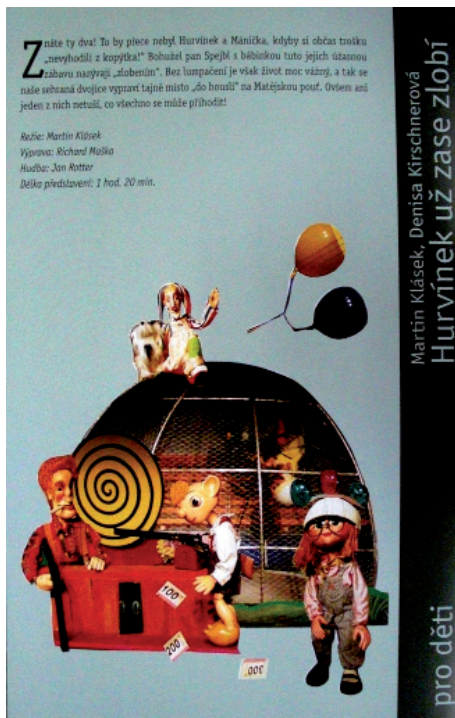
HURVÍNKOVO DOBRODRUŽSTVÍ

(Martin Klásek)

– krásné letní počasí vyláká do přírody nejen pana Spejbla a Hurvínka, ale také Máničku s paní Kateřinou. Výlet se však nečekaně zkomplikuje. Vše zachrání Žeryk – jakožto nejlepší přítel člověka!

Režie: Martin Klásek, výprava: Richard Maška, řezbář: Antonín Müller, hudba: Jan Rotter

HURVÍNEK UŽ ZASE ZLOBÍ

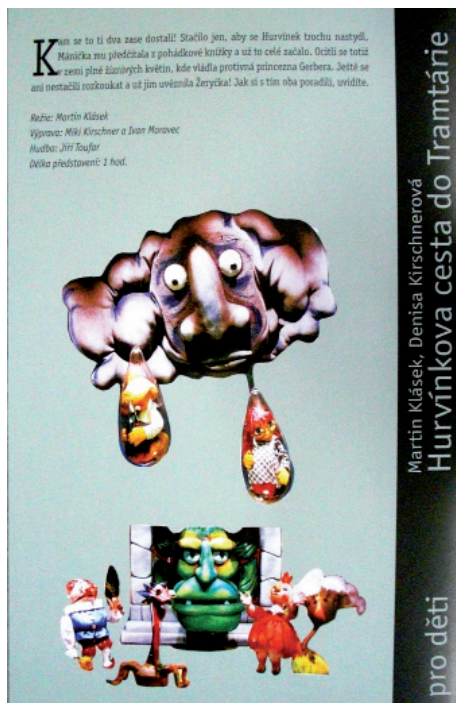
Obrázek č. 7 – propagační leták k představení *Hurvínek už zase zlobí*

(Martin Klásek, Denisa Kirschnerová)

– Hurvíněk a Mánička už zase zlobí a místo „do houslí“ jedou na Matějskou pouť. Co na to bábinka a pan Spejbl? Ti se budou asi divit!

Režie: Martin Klásek, výprava: Richard Maška, Hudba: Jan Rotter

HURVÍNKOVA CESTA DO TRAMTÁRIE

Obrázek č. 8 – propagační leták k představení *Hurvínkova cesta do Tramtárie*

(Martin Klásek, Denisa Kirschnerová)

– *Hurvínek s Máničkou se ocitli v pohádkové knížce. Žeryk uvězněn, jak si oba poradí?*

Režie: Martin Klásek, výprava: Miki Kirschner a Ivan Moravec, hudba: Jiří Toufar

JAK PAN SPEJBL PRÁŠIL

(Helena Štáchová, Miki Kirschner)

– *pan Spejbl se ocitne na dvoře sultána v Konstantinopoli. Nejen po souši, ale i po moři cestují naši hrdinové, aby se nakonec ocitli až na Měsíci!*

Režie, scéna a návrhy loutek: Miki Kirschner, realizace: Richard Maška a Antonín Müller, hudba: Jan Rotter

HURVÍNKŮV MIKULÁŠ

Obrázek č. 9 – propagační leták k představení *Hurvínkův Mikuláš*

(Helena Štáchová)

– *pan Spejbl zapomněl na mikulášskou nadílku. Hurvínek s Máničkou budou na Mikuláše o hladu?*

Režie: Martin Klásek, výprava: Richard Maška, hudba: Milan Dvořák

HURVÍNEK MEZI OSLY

(Miky Kirschner)

– *Hurvínkovi se plní přání už nikdy nejit do školy. Hurvínek navštívuje město Oslovo a velmi brzy pochopí, že takhle to opravdu nechtěl!*

Režie, návrhy scény a loutek: Miki Kirschner, asistent režie: Ondřej Láznovský, hudba: Jiří Škorpík, texty písní: Robin Král

POHÁDKY PRO HURVÍNKA

Obrázek č. 10 – propagační leták k představení *Pohádky pro Hurvínka*

(Pavel Grym)

– *Hurvínek a Mánička ve světě pohádek.*

Režie: Jiří Středa, výprava: Dušan Soták a Miroslav Huňka, hudba: Jiří Kolafa

HURVÍNKOVA NEBESÍČKA

(Denisa Kirschnerová)

– *Hurvínek s přáteli se ocitnou v podivuhodném domě zvaném Nebesíčka, který se tu a tam zjevuje na Malé Straně.*

Režie: Ondřej Láznovský, hudba: Jiří Škorpík, texty písní: Robin Král

Pro dospělé:

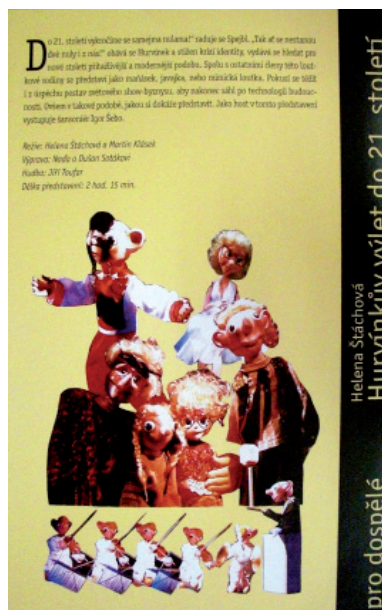
TO NEJLEPŠÍ SE SPEJBLEM A HURVÍNKEM (Helena Štáchová)

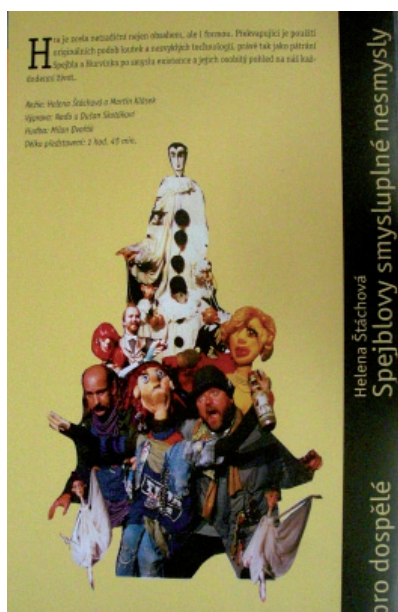

Obrázek č. 11 – propagační leták k představení *To nejlepší se Spejblem a Hurvínkem*

SPEJBLOVO HUDEBNÍ ZMATINÉ (Helena Štáchová, Martin Klásek)

O MYŠÍCH A LOUTKÁCH (Helena Štáchová)

Obrázek č. 12 – propagační leták k představení *O myších a loutkách*

Obrázek č. 13 – propagační leták k představení *Hurvínkův výlet do 21. století*

Obrázek č. 14 – propagační leták k představení *Spejblův smysluplné nesmysly*

Obrázek č. 15 – propagační leták k představení *Žeryk padá vzhůru*

Připravuje se:

DĚJINY KONTRA SPEJBL (Augustin Kneifel)

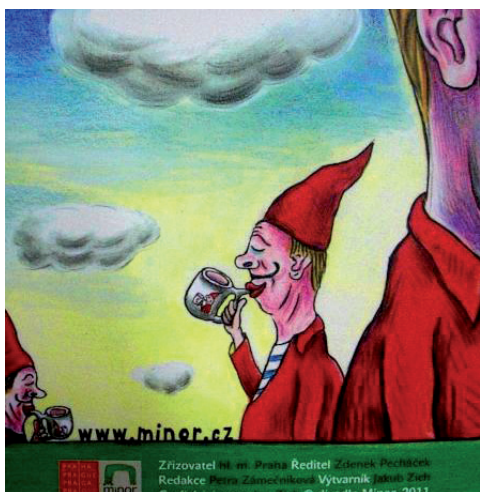
„Píšu rád pro Spejbla a Hurvínka. Je těžké si představit, že jsou to loutky. Jsou příliš hotoví a skuteční a autor je netvoří. Oni tvoří autora. A bylo by pro mne velice lichotivé, kdyby mi řekli, že jsem se jim povedl.“

(A. Kneifel)

DIVADLO MINOR

Obrázek č. 16 – program na měsíc v divadle Minor

Obrázek č. 17 – program na měsíc v divadle Minor

Dne 26. 2. 1950 zahájilo **Ústřední loutkové divadlo** svoji činnost premiérou hry Aloise Jiráka ***Pan Johanes*** v režii Jana Malíka, který ve snaze o vytvoření reprezentativní scény zavedl podle sovětského vzoru typ spodových loutek, tzv. javajek. Jednalo se o divadlo „iluzivní“, usilující o maximální jevištní realismus. V prvních letech se dramaturgie ÚLD zaměřila především na sovětské tituly, ale snažila se také o vytvoření původní české loutkové hry – dodnes se hraje například veršovaná pohádka Josefa Kainara ***Zlatovláska***

V roce 1987 bylo divadlo přejmenováno na Divadlo u Věže, v roce 1988 byl název zpřesněn na Divadlo u Jindřišské věže. V roce 1991 bylo divadlo znovu přejmenováno na divadlo **Minor** – divadlo herce a loutky. V současné době divadlo sídlí ve Vodičkově č. 6. Slavnostní otevření nové scény proběhlo 6.– 9. prosince 2001.

Divadlo sbírá jedno ocenění za druhým, například:

- Na Skupově Plzni 2006 získal Filip Jevič cenu za herecký výkon v inscenaci ***Vinnetou aneb Věčná loviště for everybody.***
- Na festivalu Mateřinka 2007 získala inscenace ***Z knihy džunglí*** tři ocenění, a to cenu za režii pro Jiřího Adámka, za výpravu pro Kristýnu Täubelovou a ten rok poprvé udílené Čestné uznání za nejlepší inscenaci v kategorii pro děti 5 – 7 let.

Děti divadlo Minor milují a divadlo Minor miluje děti. Už když vejdete, připadá vám, že jste se ocitli v úplně jiném světě, jako když se otevře pohádková knížka a vám je dovoleno vstoupit. Prý v dnešní uspěchané době tolik založené na penězích nemají lidé čas ani prostředky do divadla chodit. Zde to neplatí. Ve všední den, či o víkend, vždy je plno, a chcete-li si objednat lístky v předprodeji, musíte být velmi rychlí. O určité laskavosti a lidském přístupu v divadle Minor svědčí i slova ředitele divadla Zdeňka Pecháčka:

„Náš milý diváku, tak už nám začala další divadelní sezóna a Tobě další školní rok. 9. prosince to bude právě 10 let, co jsme si poprvé zahráli v nové, cenami ověřené budově. Toto výročí oslavíme otevřením Pasáže Minor, kterou chceme proměnit v další foyer divadla. Největším lákadlem by měla být celoroční interaktivní výstava Krajiny tělní, kterou najdeš v nově rozšířené Galerii Minor. Abychom mohli nasytit nejen Tvoji duši, ale i tělo, o to se postará naše milé sousedské Mamacoffee.

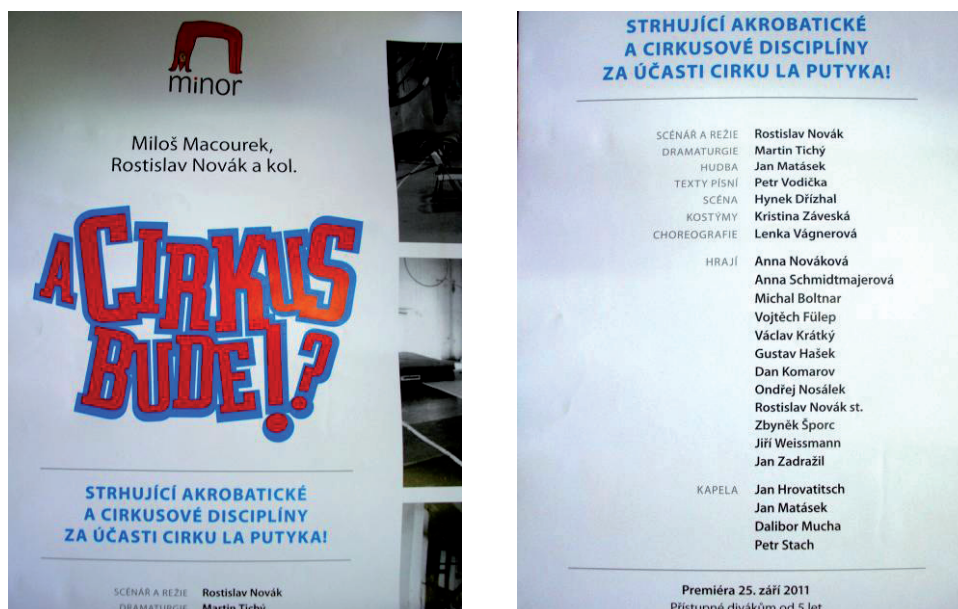
*A především abys užil v pohodlí všech nových procedur, pasáž „opláštíme“ skleněnými dveřmi, které zamezí chladu a ruchu z ulice. Až se nasytíš novinkami v pasáži můžeš se pustit do nejnovějších divadelních kousků. Od září můžeš posoudit vypracovanost hereckých těl v inscenaci *A cirkus bude!?*, nabitě akrobatickými a cirkusovými čísly. Těm, kteří si raději zazpívají, než by metalí kotrmelce, je určeno interaktivní hudební představení *Kocourkov vzniklé v rámci festivalu Struny dětem. Mojí 1. encyklopedii přibyde na jaře druhý díl**

a „lázeňskou“ sezónu uzavře divadelní podoba knihy *Jak byla vosa Marcelka ráda, že je. Doufám, náš milý malý diváku, že Tobě a Tvým blízkým přineseme velké zážitky!*“

Zdeněk Pecháček, ředitel Tvého divadla

Současný repertoár divadla MINOR – výběr

A CIRKUS BUDE!?

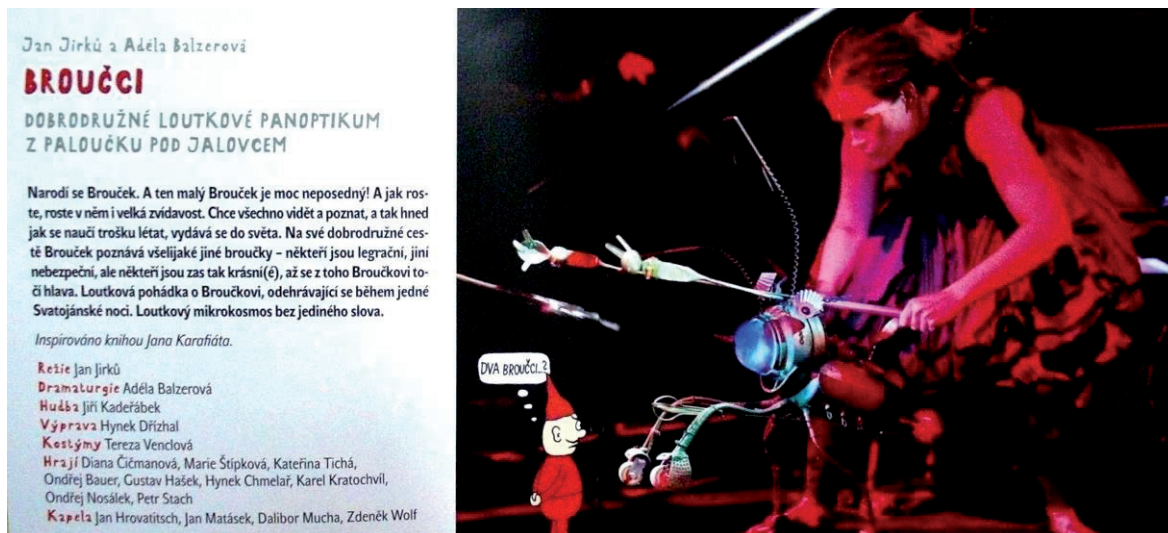
Obrázek č. 18 – divadelní program: představení *A cirkus bude!?*

(Miloš Macourek, Rostislav Novák a kol.)

– *strhující akrobatické a cirkusové disciplíny za účasti Cirku La Putyka!*

Scénář a režie: Rostislav Novák, hudba: Jan Matásek, scéna: Hynek Dřížhal

BROUČCI

Obrázek č. 18 – propagační leták k představení **Broučci**

(Jan Jirků a Adéla Balzerová)

– *dobrodružné loutkové panoptikum z paloučku pod jalovcem*

Režie: Jan Jirků, hudba: Jiří Kadeřábek, Výprava: Hynek Dřížhal

BRUNCVÍK A LEV

(Alois Jirásek, Jan Jirků)

– *příběh hrdinství a lásky*

Režie a scéna: Jan Jirků, loutky: Robert Smolík, hudba: Dalibor Mucha

BUBNY V MINORU

Obrázek č. 19 – propagační leták k představení **Bubny v Minoru**

– *divadelní koncert bubenické kapely Marimba club*

Autoři hudby: Václav Wenca Kabát ml., Honza Johnny Kabát, Denis Medvěd Medveděv, Václav Kabát, koncept a režie: Jan Jirků

HON NA JEDNOROŽCE

(Jan Jirků, Adéla Balzerová a kol.)

– *lovestory Luboše a Olinky*

Námět: Lubomír Jednorožec, Mikuláš Kroupa, Martin Kroupa, režie: Jan Jirků, hudba: Dalibor Mucha a Tomáš Vychytil, výprava: Kamil Bělohávek, Antonín Šilar

HRAČKY

(David Drábek)

– *muzikál pro všechny k nebi vzhlíživé*

Scénář a režie: David Drábek, hudba: Jan Matásek, asistent režie: Luděk Horký

KABARET TLUKOT A BUBNOVÁNÍ aneb VELKÉ PUTOVÁNÍ

(Jan Jirků)

– nenásilnou formou získáme několik důležitých, ale dobře ukrytých životních ponaučení

Scénář a režie: Jan Jirků, hudba: Dalibor Mucha, Jan Matásek, Matěj Kroupa

KLABZUBOVA JEDENÁCTKA

(Eduard Bass)

– fotbalové představení pro celou rodinu – pod pišťalkou bratří Formanů

Režie: Petr Forman, scéna: Matěj Forman, Ondřej Mašek, Jakub Zich,
hudba: Michal Holubec, Martin Mařák

KOCOURKOV

– naprostá hudební kočičárna aneb bordello fantastico!

Režie a scéna: Jan Jirků, hudba: Marek Doubrava, Jiří Kadeřábek, Jan Matásek

MOJE PRVNÍ ENCYKLOPEDIJE

(Jiří Adámek a kol.)

– netradiční inscenace s výchovným přesahem!

Scénář a režie: Jiří Adámek, hudba: Jan Matásek

MŮJ ATLAS SVĚTA

(Jiří Adámek a kol.)

– všem zvědavým divákům, kteří mají stále více otázek než odpovědí...

Režie: Jiří Adámek, hudba: Jan Matásek

POPELKA

(Jitka Ondrášková, Apolena Novotná, Petra Zámečnicková)

– *cukrovaná komedie ve verších*

Režie: Apolena Novotná, hudba: Jan Matásek, kostýmy: Andrea Králová

SNĚHURKA – NOVÁ GENERACE

(David Drábek)

– *muzikál pro mírně bláznivou rodinu*

Scénář a režie: David Drábek, hudba: Jan Matásek, scéna: Martin Černý

VÁNOCE aneb PŘÍBĚH O NAROZENÍ

(Jan Jirků)

– *příběh o narození Ježíška se nemění*

Scénář a režie: Jan Jirků, hudba: Jan Matásek, dramaturgie: Klára Hamanová

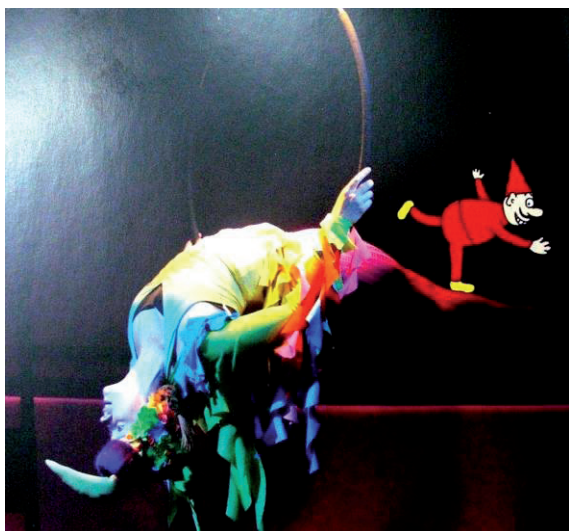
„Nikdy to ještě nikdo nespočítal a ani nikdy nejspíš nespočítá, i když tu už pár pokusů bylo, to ano, z kolika možných dílčích světů se asi náš doopravdický, pravý, bůhvíkolika rozměrný svět vlastně skládá a kolik jich v sobě zároveň obsahuje, a nikdo nikdy asi nepozná víc než jen úplně malilinkatý kousíček z těch poznatelných, o těch ostatních radši ani nemluvě, ale že jsou tu a drží dohromady, se mezitím přece jen jaksi aspoň trochu rozkřiklo, a ví se už, že ten náš roztomilý tajuplný svět jich v sobě zahrnuje podle schopnosti či ochoty pohledu a výběru rozhodně víc než dost pro všechny možné i zdánlivě třeba nemožné historky a příběhy, s morálkou či bez ní, pro představení života nebo čeho vlastně, něčeho velkého v malém a naopak, pro všechno to řádění na prknech světa i pro ten možná zdánlivý klid v zákulisí či tam, kam není už tak dobře vidět.“

(Poš, 1990,s.5)

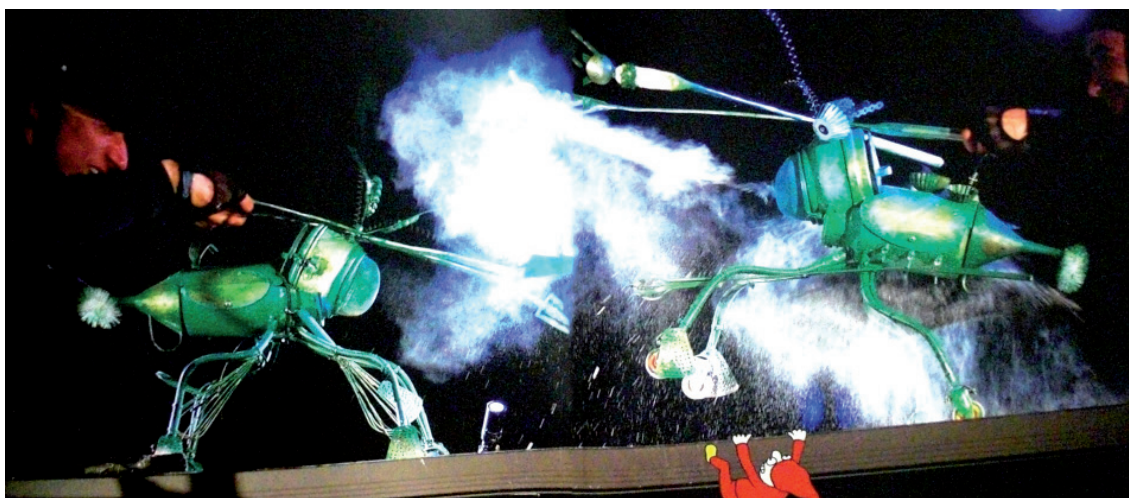
Pro ilustraci přikládám i reprodukce dalších fotografií z představení programu divadla MINOR, kterým se divadlo každoročně prezentuje:

Obrázek č. 20 – reprodukce fotografie z představení *A cirkus bude!?*

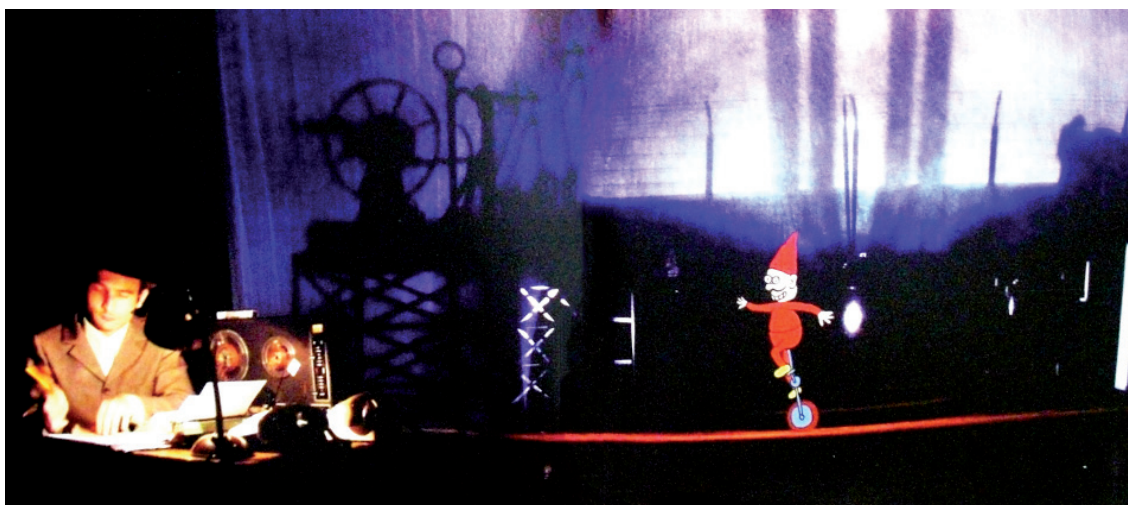
Obrázek č. 21 – reprodukce fotografie z představení *A cirkus bude!?*

Obrázek č. 22 – reprodukce fotografie z představení *Broučci*

Obrázek č. 23 – reprodukce fotografie z představení *Broučci*

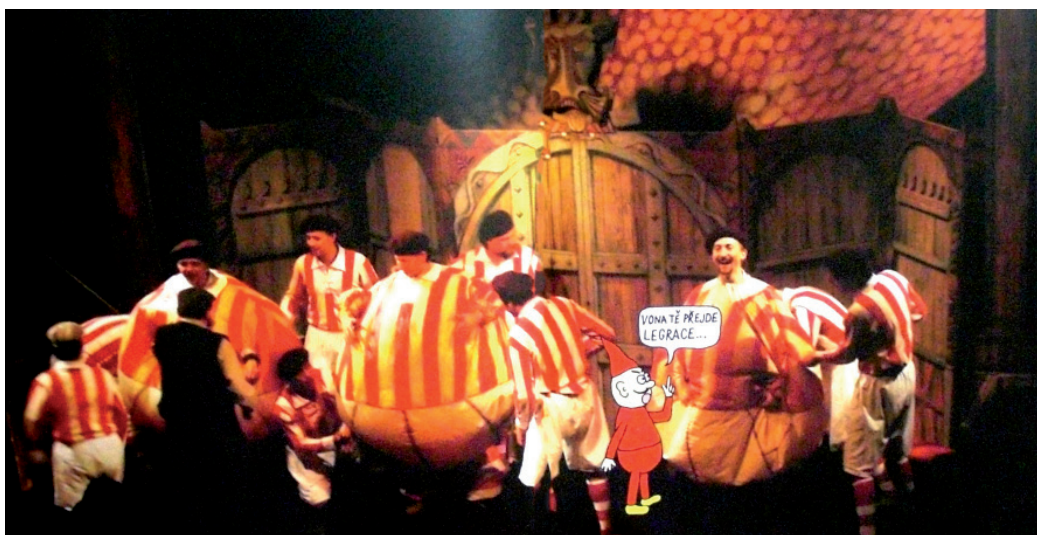
Obrázek č. 24 – reprodukce fotografie z představení *Hon na jednorožce*

Obrázek č. 25 – reprodukce fotografie z představení *Hračky*

Obrázek č. 26 – reprodukce fotografie z představení *Hračky*

Obrázek č. 27 – reprodukce fotografie z představení *Klabzubova jedenáctka*

Obrázek č. 28 – reprodukce fotografie z představení *Zlatovláska*

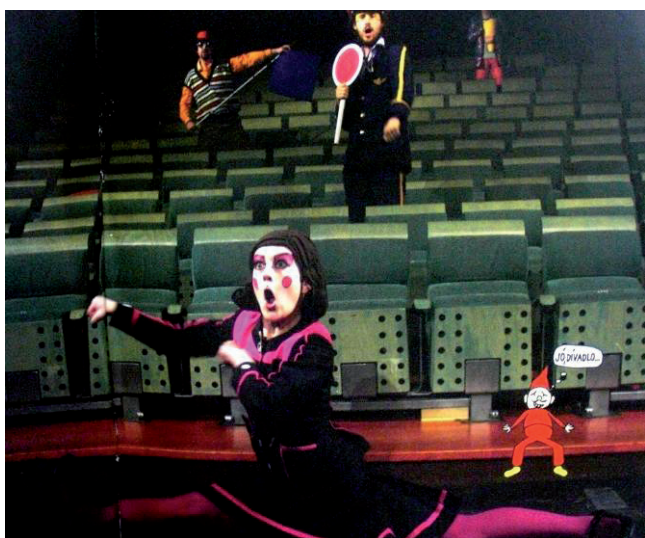

Obrázek č. 29 – reprodukce fotografie z představení *Kabaret tlukot a bubnování aneb Veliké putování*

Obrázek č. 30 – reprodukce fotografie z představení *Klabzubova jedenáctka*

Obrázek č. 31 – reprodukce fotografie z představení *Kocourkov*

Obrázek č. 32 – reprodukce fotografie z představení *Moje první encyklopedie*

Obrázek č. 33 – reprodukce fotografie z představení *Sněhurka – nová generace*

Obrázek č. 34 – reprodukce fotografie z představení *Jak Mařenka a Boženka koukaly*

Obrázek č. 35 – reprodukce fotografie z představení *O pejskovi a kočičce*

Obrázek č. 36 – propagační leták k představení *Vosa Marcelka*

Kromě autorských programů vydává divadlo MINOR také své pravidelné dětské kalendáře, jež obsahují dle mého názoru velmi zdařilé a zábavné, hravé ilustrace; jejich reprodukce jsou dalšími ukázkami možností tvorby pro děti a jejich oslovení:

Obrázek č. 37– reprodukce dětských kalendářů divadla Minor

B. FOTOGRAFIE

3. FOTOGRAFIE JAKO NÁSTROJ DOKUMENTACE DĚTSKÝCH PRACÍ A ČINNOSTÍ

Vlastně nejpodstatnějším poznatkem, který jsem si ze seznámení s fotografií odnesla, byla zkušenost dokumentace. Fotografie nám při našich akcích a tvoření „posloužila“ jako nástroj záznamu dětí při akci, jako nástroj a prostředek k dokumentování jejich výtvorů. Teorie fotografie je mimořádně zajímavou disciplínou, ale v rámci své bakalářské práce jsem pracovala s jejími schopnostmi a možnostmi reálného záznamu činností v reálném čase. Nezabývala jsem se výtvarnou ani technickou fotografií. Níže však cituji pro mě podstatné pasáže, které mě při studiu odborné literatury oslovily. Fotografická tvorba pro děti je v dnešní době zastoupena převážně ve formě propagačních materiálů k programům divadel a divadelním představením, což předkládám ve své práci výše. Nyní mi dovozte, abych citovala ty, kteří jsou snad nejpovolanějšími ve svém oboru – na poli teorie a praxe fotografie:

„Jednoduchou fotografií na asfalt, která byla výsledkem mnohahodinové expozice, začala v roce 1827 éra fotografie. Mezitím se – podle oficiálních statistik – jen ve velkých německých laboratořích vyvolává více než pět miliard fotografií ročně. Žijeme, o tom není pochyb, v době technických obrazů. Fotografie, obrázky z filmů a televize, videa a digitálních médií bojují o naši pozornost. Pokoušejí se nás svádět, manipulovat s námi, erotizovat nás. Kromě toho nás i informují. Řeč je o totální záplavě fotografií, což zní sice hrozivě, v podstatě to ale poukazuje na fenomenologický problém: co si se všemi těmi snímky počít? jak s nimi zacházet? Jak si vybrat? Co vlastně ještě dokážeme vnímat? A co má na druhou stranu – šanci získat přístup do kolektivní fotografické paměti?“

(Koetzle, 2003, s.6)

Děti v „mém“ oddělení školní družiny velmi rády fotí, dokonce jsou velmi rády foceny. **Je zvláštní, kolik sebevědomí dodá zhotovení pěkné fotky klukovi, který má problémy ve výtvarné výchově. Jak ho to „našlápne“, dodá chuť k tomu něco tvořit. Fotím s dětmi ráda, fotím s dětmi ráda cokoliv.** Často si vyšlápeme do okolí naší školní družiny a díváme se kolem sebe. Děti jsou nadšené a přes hledáček fotoaparátu vidí často věci, které předtím neviděly. Nechám je často fotit samotné, diskutovat nad tím, co se jim uvnitř fotoaparátu „urodilo“. Vznikají tak velmi zajímavé diskuse. Často si fotíme výtvary, které se nám podaří vytvořit, těmi pak těšíme rodiče i ty, kteří navštíví náš školní web – www.zs-jirny.cz .

V další části své práce popisují skutečné podmínky současné práce ve školní družině. Jsou hektické, často poznamenané stresem a spěchem. Focení nám umožňuje to, že stačí fotoaparát a chuť tento shon na chvíli opustit a být jen na chvíli zastavit čas. Stačí chvílka a vznikne záznam čehosi, co se už nebude nikdy opakovat, přesto je to stále živé, znovu vybavitelné. Myslím si, že děti to cítí podobně.

Podle PhDr. Šmída lze s čistým svědomím k výše uvedenému textu poznamenat:

„Fotografie v různých formách záznamu může být chápána konkrétním způsobem jako optický záznam reality, ale také jako talisman významné osobní vzpomínky. Její fyzičnost, spojená s předmětným zobrazením či abstraktním znázorněním reality, je prostřednictvím elektronické stopy technického média transformována do lidské paměti svébytným otiskem „znovuvybavitelnosti“, vědomím „zakonzervované“ skutečnosti do podoby „duševní reality“...

...může být tudíž určitým zažitým existenciálně – duševním bohatstvím, vizuální, synapticky zaznamenanou zprávou, byť uloženou prvotně na informačně nestabilním nosiči ... vrací nás do minulosti svou přítomností, ale již transformovanou do jiné časoprostorové dimenze, tudíž i jiné alternativy vyvolané přítomnosti záznamu.“

(ŠMÍD, 2012, s. 13)

„V současnosti opravdu prožíváme paradoxní situaci. Zatímco tradiční fotografie z obvyklých teritorií (například obrazový žurnalismus, ale i amatérská fotografie) ztrácí na svém vlivu, stává se konvenční fotografie stále více předmětem veřejné diskuse. Fotografie v uměleckých galeriích a muzeích, na veletrzích a aukcích se již staly samozřejmostí. Otázka uměleckého postavení fotografie se vyřešila sama od sebe. Šestimístné dolarové částky za klíčové snímky fotografické historie, ale i za práce současných uměleckých fotografů již dávno nejsou žádnou výjimkou. Zdá se, že si mladá generace nezřídka pracující v nových médiích našla k fotografiím svou cestu. Fotografie přišla do let, ale zároveň je současnější než kdy dříve. Jako médium spíše kontemplativního rázu nalezla – na scéně většinou blýskavých obrázků – novou roli ukazující budoucnost.“ (Koetzle, 2003, s.6)

„Ve vztahu k Fotografii se mne zmocnila „ontologická“ touha: chtěl jsem se za každou cenu dozvědět, čím je „v sobě“, jaký podstatný rys ji odlišuje od společenstva obrazů. Tato touha znamenala, že odhlédnuto od evidencí, plynoucích z techniky a používání, a navzdory jejímu nesmírnému rozšíření, jsem si vlastně nebyl jistý, zda Fotografie vůbec existuje, má-li nějakého vlastního „génia“. (Barthes, Světlá komora, Poznámka k fotografii, 2005, s.12)

„Fotografie reprodukuje donekonečna to, co se stalo pouze jednou: Fotografie je mechanickým opakováním toho, co se existenciálně nikdy opakovat nemohlo. Událost v ní onen soubor, korpus, který potřebuji, končí vždy u těla, které vidím, Fotografie je absolutní jednotlivina, suverénní nahodilost, tuhá a tupá, je to Toto (je to tento snímek a nikoli snímek vůbec), jedním slovem: to co Lacan nazývá Tyché, příležitost, Setkání, Reálno v jeho neudolatelném výrazu.“ (Barthes, Světlá komora, Poznámka k fotografii, 2005, s.13)

„Znalec fotografie, český filozof, Pražan rodem, Evropan i světoobčan naturelem, filozof, teoretik fotografie a teoretik komunikace Vilém Flusser označil kdysi technický vynález, zvaný fotografie, za „dávla“ (FLUSSER, V.: Příběh dávla. Praha, 1997).

*Stal se skutečně tento původně technický, reprodukční vynález, starý již více než 180 let (byť ze setrvačnosti ještě občas řazený mezi tzv. „nová technická média“), všemocným, lidskou myslí manipulujícím d'áblem? A v čem spočívá jeho moc dnes, kdy fotografický obraz se stal skutečně univerzálním, snadno zhotovitelným a bez problému obecně šiřitelným v podstatě pro každého, dětmi počínaje a seniory konče? Včem spočívá jeho manipulativní a manipulující „d'ábelskost“? Vilém Flusser se na tyto a podobné otázky pokoušel odpovědět v mnoha svých dílech, např. ve spisech *Moc obrazu* (Praha 1996) nebo *Do univerza technických obrazů* (Praha 2001).*

Nezdá se však být nezbytné prostudovat všechna díla V. Flussera ani mnoha dalších filozofů a teoretiků fotografie a komunikace, abychom si na tuto otázku pokusili najít odpověď sami. Tato odpověď je nám denně nabízena (či spíše vnucována a sugerována) v tisku, TV, na Internetu a na každém nároží a přesvědčuje nás, že „toto je skutečnost“.

„Obžerství obrazů“, jak charakterizoval naši dobu již v osmdesátých letech XX. století můj německý přítel profesor D. Kerbs z University West Berlin, v nás vytváří pocit, dojem a posléze jistotu (aniž jsme si to schopni většinou uvědomit), že fotografický obraz je skutečnost. Jenže – co je to skutečnost? Jsou to optimistické, blahosklonné a přitom odhodlané (k čemukoli...) tváře politiků (lhostejno zda tuzemských nebo zahraničních), jsou to barvami zářící fotografie azurových moří a prosluněných pláží, silikonově lepší figurky missek a misáků Hornej Dolnej nebo Mega City Word, celebrity a VIP všeho druhu, šťastně se culící napapaná miminka z novinových, magazínových, televizních a internetových reklam či bigboardů?

Jsou to snad tisíce a desetitisíce aranžovaných velkoplošných fotografických obrazů, zaplavujících v posledních letech i ty nejrenomovanější světové umělecké galerie a muzea?

Ano fotografie již dávno není snahou o co technicky nejdokonalejší a nejvěrnější obraz skutečnosti, byť se o to mnozí snaží – a nikoli bez úspěchu – předstírat a také úspěšně prodávat.

Fotografie se jistě stala díky nevídanému vědeckému a technickému pokroku nesporně významným pomocníkem a nástrojem poznávání přírodních a technických věd a tedy obecně i lidského poznávání skutečnosti.

Stala se – ať již ve formě statické nebo dynamické – i specifickým prostředkem, svébytným médiem postmoderního výtvarného umění. Stala se však i výrazným a mohutným fenoménem ekonomickým a především sociálním. Stala se, ať již se nám to líbí nebo ne, novou skutečností. **Jak napsal zmíněný V. Flusser: „Ve chvíli, kdy přestaneme chápat původ technického obrazu, stává se pro nás skutečností a přestává být obrazem.“** **Obrazem, který chápeme automaticky jako obraz skutečnosti, jako skutečnost samu. „Dábel“ pak se skrývá v tom „nepatrném detailu“, že takové chápání a vidění fotografického obrazu činí automat i z našeho vnímání, z naší mysli, z naší duše, abychom parafrázovali titul knihy F. Cricka, mj. nositele Nobelovy ceny za spoluobjev struktury DNA, knihy, zabývající se vizuálním vnímáním a nesoucí v dosti přesném českém překladu název „Věda hledá duši“.** (Crick, F.: *Věda hledá duši*. Mladá fronta, Praha 1997.)

Takovým „automatem“, na nějž se díváme jako na pouhý black box, na pouhou „černou skříňku“, nemusí však být – řečeno s V. Flusserem, jen technický aparát, ale třeba i „politický systém, politická strana“ a posléze pak i skutečnost a život. U takového „aparátu“ kontrolujeme dle Flussera jen „vstupy a výstupy“, aniž chápeme, co se děje uvnitř. Jen s mírnou hyperbolou řečeno: takové vnímání a chápání „univerza technických obrazů“ jako skutečnosti vede – zjednodušeně řečeno – k tomu, že přestáváme chápat a přestává nás zajímat to, „co se děje uvnitř“ naší mysli. To ona se při zmechanizovaném vnímání a automatické percepci stává „černou skříňkou“: zajímá nás jen to, co vstupuje dovnitř a co z ní (z nás a pro nás, v náš prospěch a pro náš užitek) vychází, a jako nepotřebné, automatickému fungování svěřené, ponecháváme to, „co se děje uvnitř“ oné černé skříňky; naše prožívání bytí.“

(ŠMÍD, 2012, s. 14 – 16)

„Zjistil jsem, že snímek může být objektem trojího vztahování (anebo trojí emoce, trojí intence), totiž konání, trpění a dívání. Operátor je Fotograf. Spectator (divák) je každý z nás, kdo v časopisech, knihách, albech, archivech prohlíží kolekce snímků. Ten, kdo je fotografován, anebo to, co je fotografováno, je cíl, referent, jakési malé simulakrum, eidolon vysílané předmětem, což bych označil jako Spectrum, tedy pozorované, ale také přízračná vidina, neboť ve slově „spectrum“ je prostřednictvím jeho kořene uchován vztah k dívání („spectare“), jemuž se však dostává poněkud hrozivého nádechu: toho, který má každá fotografie jakožto navracení mrtvého.“

(Barthes, Světlá komora, Poznámka k fotografii, 2005, s.17)

„Z technického pohledu je Fotografie vlastně na křižovatce dvou zcela odlišných postupů: jeden patří do oboru chemie: působení světla na určité látky: druhý patří fyzice: tvoření obrazu pomocí optického zařízení. Zdálo se mi, že Divákova (spectator) Fotografie v podstatě pochází, lze-li to tak říci, z chemického vyjevování předmětu (jehož paprsky se zpožděním přijímám) a že Operátorova Fotografie je naopak spjata s viděním, jak je artikulované klíčovou dírkou této camera obscura. „

(Barthes, Světlá komora, Poznámka k fotografii, 2005, s. 17)

„Máme-li dobře vidět nějaký snímek, je tedy v zásadě – nakonec-třeba zdvihnout hlavu anebo zavřít oči. „Předchůdnou podmínkou obrazu je vidění“, pravil Janouch Kafkovi. Kafka se usmál a odpověděl: “Věci se fotografují proto, abychom je vypudili z mysli. Moje příběhy jsou způsob, jak zavřít oči.“ Fotografie musí být mlčenlivá (existují i halasně fotografie, ty nemám rád): tady nejde o nějakou „diskrétnost“, nýbrž o hudbu. Absolutní subjektivity je dosaženo pouze v určitém stavu, v úsilí ticha (zavřít oči znamená nechat tiše mluvit obrazy). Snímek mě přitahuje, pokud jej vymaním z obvyklého žvástu: „Technika“, „Realita“, „Reportáž“, „Umění“ atd.: neříkat nic, zavřít oči, ať jen detail vstoupí do afektivního vědomí.“

(Barthes, Světlá komora, Poznámka k fotografii, 2005, s.56-57)

„Fotografie není připomínkou minulosti (ve snímku není nic proustovského). To, čím na mne účinkuje, nezáleží na tom, že obnovuje cosi zrušeného (časem či vzdáleností), nýbrž v tom, že dosvědčuje: to, co vidím, vskutku bylo. Nuže to je naprosto skandální efekt. Fotografie mne vždy udiví a je to údiv, jenž trvá a obnovuje se nevyčerpateľným způsobem. Je možné, že tento div, toto zaražení sahá až k religiózní substanci, z níž jsem utvořen.“

(Barthes, Světlá komora, Poznámka k fotografii, 2005, s.79)

„Fotografie neříká (nutně) to, co již není, nýbrž pouze a najisto co bylo. Toto jemné rozlišování má klíčový význam. Vědomí se před fotografickým snímek nemusí nutně brát nostalgickou cestou vzpomínky (vždyť kolik snímků je mimo individuální čas), nýbrž v případě naprosto všech snímků se dává cestou jistoty: esencí Fotografie je ratifikovat to, co reprezentuje.“

(Barthes, Světlá komora, Poznámka k fotografii, 2005, s.82)

C. EMPIRICKÁ ČÁST

4. POPIS A ANALÝZA VLASTNÍCH PEDAGOGICKÝCH ZKUŠENOSTÍ

Pátým rokem pracuji jako vychovatelka na jedné vesnické škole poblíž Prahy. Navštěvují ji děti od 1.–5. třídy. V minulém školním roce se otevíraly 3!! první třídy. Všechny zbylé třídy jsou paralelní. Přesně v tomto místě se zrodil problém, který budeme řešit ještě hodně dlouho, a který prorůstá do všech našich činností, školní družinu nevyjímaje. Mám na starosti III. oddělení školní družiny, kde se sešly děti ze druhých a třetích ročníků. Celkově mám v oddělení s pravidelnou i nepravidelnou docházkou 55 dětí, pomáhá mi asistentka pedagoga. V tomto množství je opravdu velmi obtížné s dětmi cokoliv dělat.

Pracujeme na odloučeném pracovišti, školní jídelna je rovněž mimo budovu školy, každodenně se tedy potýkáme s mnohačetným přezouváním a převlékáním jako v Troškově filmu *Bota jménem Melichar*. Znamená to tedy, že než dojdeme z oběda do naší školní družiny, čas nemilosrdně plyne. Zároveň vyučování všech dětí, které mám v oddělení končí jinak. Znamená to tedy, že než dojdeme do naší školní družiny musím se jako vychovatelka na místě rozhodnout, zda-li „postupovat podle pravidel“ a děti nechat řádně si odpočinout po obědě, nebo se vrhnout do činnosti, kterou jsem připravila, abychom ukázali, že se nezabýváme odpoledne jen přezouváním bačkůrek a navlékáním kabátů. Samostatně a v klidu můžeme pracovat pouze od 14.00 – 15.00 hod, a to pouze v pátek. Proč? Od pondělí do středy probíhá v naší škole zájmová činnost – různé kroužky:

- Informatika
- Šikovné ruce
- Angličtina
- Taneční kroužek (ten vedu sama)
- Pohybový kroužek
- Mladý zdravotník
- Keramický kroužek

Mnoho dětí z mého oddělení ŠD na tyto kroužky dochází. Uvědomíme-li si, že v pátek navštěvuje standardně družinu nejméně dětí (odjezdy na chalupy, víkendové pobyty), zdálo by se, že situace je téměř neřešitelná. Domnívám se, že problémy tu jsou od toho, aby nám ukázaly, co v nás vlastně vězí, a s čím se umíme poprat. Snažím se tedy uspěchaný pracovní týden dětem nahradit tím, že jednou za čas vyrážíme „za hranice všedních dnů“ do divadel, na výstavy, do kina, na prohlídky hradů a zámků, tradicí zůstává víkendový pobyt na konci června. V tu chvíli cítím, že zklidnění a společný čas potřebuji nejen já, ale i „moje družinové děti“. Nechci aby družina byla jen místem, kam se děti odveleí, kde si samy hrají, a rodiče je vyzvedávají od 15.00 hodin.

Chci a přeji si, aby děti měly vzpomínku, aby si „přičichly“ k něčemu, co třeba ani doma nezažijí, aby se jim otevřely obzory. Někdy, paradoxně mi rodiče dávají najevo, že je svými akcemi „zahlcují“, že pro samé papírování a vyplňování papírů s akcemi nemají čas. To si pak říkám, jestli to všechno má smysl, ale stačí, když alespoň pár dětí zavzpomíná na divadlo, ve kterém jsme byli, nebo na procházku po Malé Straně, kde jsme se s průvodkyní prošly po zapomenutých koutech téhle nádherné části Prahy – a já zase mohu pokračovat s úsměvem ve své práci. Bez myšlení nějakým způsobem „dopředu“ se nelze pohybovat ke smysluplným činnostem, které by děti nadchly a zároveň obohatily. Proto je nezbytnou kompetencí každého kvalitního pedagoga umět plánovat nejen činnosti pro své svěřence, ale vlastně myslet a plánovat dny, týdny a měsíce dopředu.

„Plánování je klíčovou činností pro úspěšné učení a řešení problémů. Děti potřebují pomoc, aby se naučily užívat různých typů a úrovní plánování. Schopnost plánovat, zvláště strategicky, napomáhá metakognitivnímu řízení učení. K důležitým stránkám plánování patří sledování a hodnocení. Jestliže je plánování důležité, mělo by být součástí každodenní zkušenosti dětí a mělo by postupovat všemi oblastmi výuky. Výuka plánování by měla být strukturována tak, aby postupovala od plánování prováděného učitelem ke stále účinnějšímu vytváření vlastních plánů samotnými žáky. Plánování se může uplatňovat ve všech oblastech výuky a je důležitou přípravou pro učení i pro život.“

(Fisher, Učíme děti myslet a učit se, 1997, s.55)

„Děti odcházejí, učitelé zůstávají“. Každý rok ve ŠD byl úplně jiný. První rok jsem se starala o prvňáky, které jsem si 3 roky vedla, a to bylo jedno z nejhezčích období mého

působení na naší škole. Tyhle děti rozhodně nebyly „žádaným zbožím“, bylo tam velmi mnoho řekněme těch problematických, a řada z nich už měla velmi vyhraněné názory, nebyli ani mírní, ani lehce zvladatelní. Přesto, nebo právě proto jsme si vytvořili tak báječný vztah, já je brala takové, jaké jsou, ony mi oplácely férovým jednáním bez lži a vytáček. V letošním školním roce mám „své prvňáky“ z loňska, k tomu s námi jsou i děti z obou třetích tříd.

Je to neskutečně náročné skloubit vše dohromady tak, aby děti neměly pocit, že jsou stísněné, namačkané, nebo že jsou činnosti, které se v tak velkém počtu dělat nedají. Proto jsem se rozhodla ukázat jim mně tolik blízké film, divadlo a fotografii z trochu jiného pohledu. Aby si všechny tyto umělecké směry směly „osahat“, seznámit se s nimi, aby neměly pocit, že divadlo jsou jen nudné návštěvy představení, která je nebaví, že kino jsou jen kreslené příběhy z Ameriky, a že fotka je jen „mrtvý kus papíru.“ Vytvoříme si vlastní, malý animovaný film, zahrajeme si divadlo, poté bych ráda s dětmi jedno úžasné divadlo navštívila – Minor. Nejdřív jsem ale musela zmapovat malou anketou, jak na tom děti s divadlem a filmem jsou.

4.1 ANKETA

ÚVODNÍ SLOVO

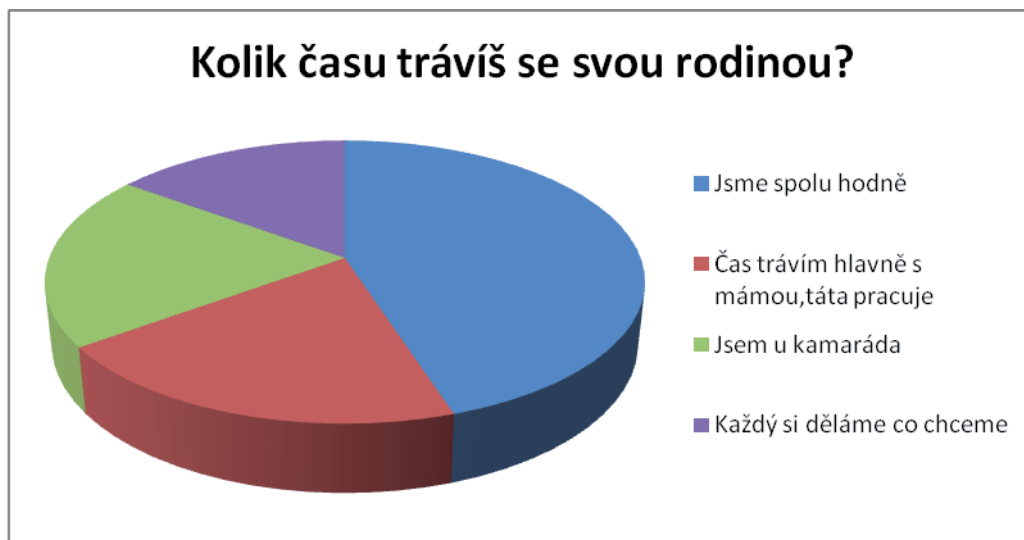
Následující anketa vznikla na základě mé potřeby zjistit informace, které se týkají dnešních dětí ve vztahu k trávení času s rodinou, ve vztahu ke komunikaci vůbec a především zjistit, jakou kulturní výbavu jim mohou jejich rodiče umožnit. Otázky ankety jsem sestavila na základě častých rozhovorů s dětmi na konkrétní témata, týkající se výše zmíněných oblastí.

„Když pomáháme dětem hodnotit průběh a výsledky jejich učení, pěstujeme v nich větší sebedůvěru a přispíváme k jejich sebeuvědomění a k uvědomování si vlastností procesu učení. Vyžaduje to najít způsoby, jak podporovat sebedůvěru a pocit úspěšnosti v učení. Toho lze dosáhnout personalizovaným učením, soustředěným na potřeby žáka, poznáváním vlastních úspěchů, stanovováním si cílů učení, rozvíjením schopnosti sebeposuzování. Dovednosti sebeposuzování mohou pomáhat žákům rozvíjet sebeuvědomění a mnohé metakognitivní nástroje, kterých je zapotřebí k samostatnému učení.“

(Fisher, Učíme děti myslet a učit se, 1997, s.154)

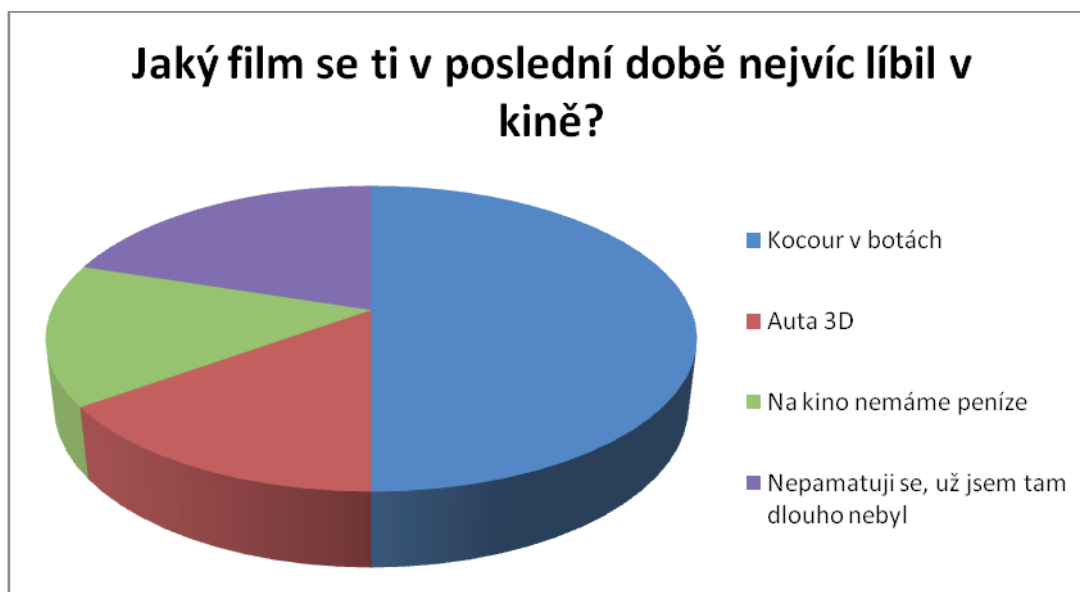
1. Kolik trávíš se svou rodinou času?

Odpovědi: „O víkendu spolu moc nejsme, máma vaří, táta je v práci, já na počítači“ „„Jsme spolu hodně, hlavně když přijede babička s dědou, to je pak sranda“ „„O víkendu jsem s tetou, naši se rozvedli a máma musí do práce...“

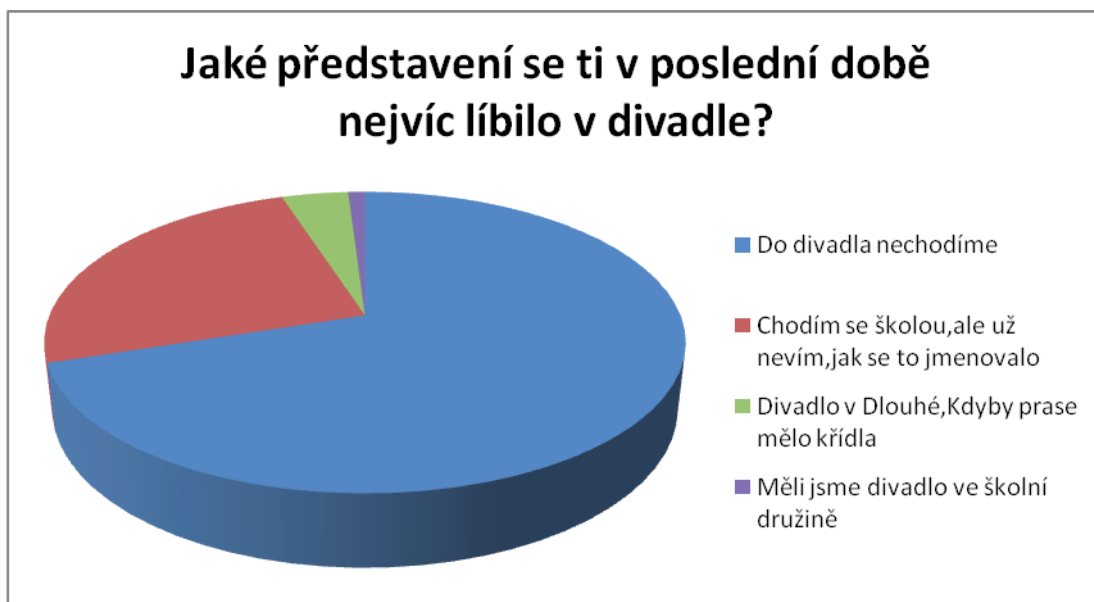
2. Jaký film se ti v poslední době nejvíc líbil v kině?

Odpovědi: „My do kina nechodíme vůbec, je to drahý“ „„Dívám se doma na DVD, je to pohodlnější než v kině“ „„V kině jsem byl jenom jednou a už nevím na čem...“

3. Jaké představení se ti v poslední době nejvíc líbilo v divadle?

Odpovědi: „*My do divadla nechodíme, je to v centru, to je daleko*“, „*Byla jsem s mámou v Národním na opeře, vůbec se mi to nelíbilo, ale mámě jo*“, „*V divadle jsem byla se školou, ale už nevím jak se to jmenovalo.*“

4. Jak často se díváš na televizi?

Odpovědi: „*Nemám na televizi čas, hraju golf*“, „*Dívám se pořád, máma mi za to vynadá*“, „*Dívám se jen v neděli ráno, kdy jdou kreslený pohádky.*“

5. Na co se v televizi nejraději díváš? Napiš název svého nejoblíbenějšího pořadu.

Odpovědi: „Na indiánky“, „Na filmy z přírody“, „Nevím, hlavně když je to zapnutý, máme to jako kulisu.“

Tuto minianketu jsem provedla ve školní družině, mez dětmi ze II. a III. ročníku. Sama pro sebe jsem si ji nazvala „smutnou anketou“. Jak vidno, děti nejsou zvyklé chodit za kulturou, neví ani, do jakého divadla by mohly s rodiči zajít, s kinem je to lepší, ale po rozhovoru s dětmi jsem zjistila, že do kina s rodiči nechodí, že tam chodí samy. Nemohla jsem tomu uvěřit, ale později se vysvětlení nabídlo. Rodiče chodí s dětmi nakupovat do Globusu na Černém Mostě, v rámci nákupu děti jdou do kina, rodiče ne.

O nic lepší to není ani se sledováním televize, je zcela zřejmé, že děti věnují téhle „kouzelné skřínce“ hodně ze svého volna, když se ale přesně zeptám, na co se rády dívají, neumí mi říci název svého oblíbeného pořadu. Nejvíce mne udivila odpověď: „Nevím, hlavně když je to zapnutý, máme to jako kulisu.“

Jak tedy dál? Jednoznačně dětem nabídnout jiné možnosti.

4.2. VYRÁBÍME SVŮJ VLASTNÍ ANIMOVANÝ FILM

Rozhodli jsme se v našem III. oddělení ŠD „rozhýbat“ zvířata. Měli jsme jen omezenou barevnost – zvolili jsme teplé odstíny.

Další technika – „tuš technika“. Tuš je speciální druh barvy, která je ve velmi řídkém stavu, ale stále v sobě má hodně pigmentu. Tuš schne delší dobu – počkáme si tedy na druhý den, budeme pokračovat.

Všechny obrysy zvířátek už máme zaschlé, nyní přijdou na řadu anilínové barvy, těmi naše zvířátka vybarvíme. Poté:

- vystříhneme
- spojíme cvočky
- nutné je si s vyrobenými zvířátky i trochu pohrát
- nafotíme

Princip animovaného filmu jsme si vysvětlili, hýbáme s figurkou a při každém pohybu zároveň zmačkneme spoušť fotoaparátu. Děti jsou z výsledku nadšené.

4.3. HRAJEME DIVADLO

Rozhovor s Karolou Štěpánovou, dramaturgyní festivalu Dítě v Dlouhé:

Jakou má dnešní dětské divadlo úroveň, jaké jsou jeho největší bolesti?
„To se těžko dá říci obecně, úroveň inscenací pro děti je velmi různorodá, stejně jako úroveň divadla pro dospělé diváky. Vedle chytrých a vtipných textů inscenovaných s velkou tvůrčí invencí a pečlivostí narazíte na odfláknuté a šmíráčky se pitvořící zájezdovky – nebo na druhou stranu na do sebe zahleděné, artistně vystavěné, leč nekonečně nudné kusy, které pozornost dětského publika nezískají a neudrží.“

Pokud pomínu nedostatek financí, který je u divadla pro děti ještě citelnější než u divadla obecně, tak je asi největší bolestí nedostatek uznání a reflexe divadelních odborníků i zřizovatelů. A přitom hraní pro děti je jednoznačně přínosná veřejná služba, která kultivuje.“

Existuje u nás dostatek kvalitních autorů, kteří se tvorbě pro děti věnují?
„Kdybychom hledali jenom dramatiky, tak jich mnoho nebude, zvláště potom, co před

dvěma lety zemřela Iva Peřinová. Ale řada výborných inscenací pro děti vznikla a vzniká jako autorské divadlo, kde režisér, dramaturg či další spolupracovníci jsou zároveň autory scénáře. Takto pracuje třeba tvůrčí trio plzeňského Divadla Alfa režisér Tomáš Dvořák – výtvarník Ivan Nesveda – dramaturg Pavel Vašíček. “

Co dětského diváka nejvíce oslovuje, a co je pro něj naopak pasé? „*Děti vždy ocení, když inscenace pracuje s jejich vlastní zkušeností a především když je tvůrci nepodceňují. Dnešní děti mají přístup k obrovskému množství informací a často s nimi umějí pracovat, nejsou jen pasivními příjemci. Rozumějí narážkám a citacím z filmů, chápou nadsázku a odstup“.* Tento článek mne velmi zaujal, protože potvrzuje to, co jsem vypořadala léty prací s dětmi. Děti nelze podceňovat, často velmi překvapí. Jde o to se zamyslet a nabízet jim. Dát si tu práci a čas a ukázat cestu, děti po ní hravě půjdou a ještě přinesou své nápady a myšlenky.

V letošním školním roce se naše oddělení školní družiny ocitlo v pekle. Celých 10 měsíců si na čerty hraje, o čertech čteme, posloucháme o nich, zpíváme s nimi... Téma našeho divadelního představení tedy bylo jasné. Nechala jsem se inspirovat pohádkou **S čerty nejsou žerty**.

O čem příběh vypráví, to ve stručnosti nastiňuji níže:

Chamtivá macecha Dorota Máchalová připraví svého vyženěného syna o všechno, včetně dědictví po jeho otci. Díky jejímu přátelství s panem správcem dostanou Petra do vězení, na vojnu. Na scéně se objevují dvě královské dcery – rozmazlená a pyšná Angelína a milá a dobrosrdečná Adélka, která se do Petra zamiluje. Aby mohl Petr potrestat zlo a obhájit si svůj vlastní život dává se do spolku s čertem, který není paradoxně zdaleka tak zlý, jako bývají lidé. Pohádka končí šťastně, Petr se ožení s Adélkou a Angelínu si pod zem odnese sám velký kníže pekel.

Pohádku v roce 1984 natočil Hynek Bočan, hudbu složil Jaroslav Uhlíř.

Hrají: Vladimír Dlouhý, Ondřej Vetchý, Josef Kemr, Jana Dítětová, Viktor Preiss, Jaroslava Kretschmerová...

V naší družině není z již popsaných důvodů možno nacvičit celou pohádku, proto jsem nabídla dětem jednu její část – kdy čert odnese do pekla babičku Petra Máchala, kterou si spletl se zlou macechou. Je tedy zapotřebí sepsat scénář, sehnat kostýmy a kulisy, vybrat herce, máme na 3 měsíce co dělat!

4.3.1. Scénář

Lucifer

drží knihu a čte

čte z pergamenu

a mluví k Vraníkovi

Mlýn Máchalové

Vraník jde dovnitř, Máchalová maže koláče

Máchalová

Máchá před očima štětečkem

Vraník

Máchalová

Vraník

Vraník zmizí

Máchalová

Čeledín

Máchalová

Čeledín

„Dorota Máchalová...hm...“

„Je nejvyšší čas přinést k nám do pekla Dorotu Máchalovou, kdo se hlásí dobrovolně? První se přihlásili Vraník a Kozel“

„Podrobný plán vesnice a popis Doroty Máchalové. Pozor na peří a žádnéj alkohol!!!“

„Jedeš..“

„Zatraceně, peří!“

„Kš,kšáááá“

„To je dneska hezký počasí, co?“

„Pomoooc, pomoooooc“

„Co je panímámo, stalo se vám něco?“

„Ne, nic, jenom trochu bouchly kamna.“

„Máte tu návštěvu“

Máchalová

„Koho?“

Stará paní M.

„Jakápak návštěva? Já jsem tady víc doma, než Vy“

Máchalová

„Co tady chcete?“

Stará paní M.

„Přišla jsem kvůli Petrovi“

Máchalová

„To všechno ten správce, to já ne, já mám přece Petra ráda!“ „Já chci zítra zajít na zámek a poprosit, aby ho pustili.“ „A víte co? Já tam zajdu hned, pohlíďte mi tady ty koláče, aby se mi nespálily!“

Dá staré paní šátek a zástěru a jde pryč.

Vejde Vraník a zahalí babku do pláště a odnese do pekla.

Máchalová

„A je to! Baba jedna!“

Lucifer

„Dejte pryč to závaží!
Nemehla“

Stará paní M.

„Může mi někdo vysvětlit co to má všechno znamenat?“

Lucifer

„To bych taky rád věděl,

u všech d'asů jak to,že
neklesá?“

starej čert

„Jste Máchalová ze Lhoty
u Čertový skály?“

Stará paní M.

Lucifer se dívá do čertovský knihy

„To bych byla!“

Lucifer

„Jste Máchalová
Dorota?“

Stará paní Máchalová

„Tak to ne,já jsem
Máchalová,ale
Anna!“
Já jsem Petrova
Babička, ne jeho
Macecha!“

Lucifer

Vraník k němu přijde

„Vraník ke mně“

Lucifer

„Zbavuju Tě hodnosti
vraníka“ Zítřa si ke mně
přijdeš pro vlčí ocas !“

Děti měly problém zpočátku se v textu scénáře orientovat. Museli jsme si vysvětlit, že vlevo najdou svou postavu, vpravo je text, který postava říká. Do toho v textu najdou i vysvětlivky, co která postava dělá.

4.3.2 Výběr „herců“

Domnívala jsem se, že děti se o role poperou. Nestalo se. V dnešní době, kdy děti lákají různé počítačové hry, mají řadu mimoškolních aktivit (tenis, hokej, různé kroužky) je skutečně problém najít někoho, kdo dobře vyslovuje, nestydí se a dá do svého projevu i kus herectví, kus ze sebe. Nejdříve se nepřihlásil vůbec nikdo, ale když jsem celý text přečetla, ukázala, jak by se to mělo hrát, udělala si i sama ze sebe legraci, zvedla se jedna ruka, pak další...nakonec jsme všechny protagonisty naší scény sehnali.

Tvůrčí práce s dětmi má jednu obrovskou výhodu v tom, že se ony samy ukážou v úplně jiném světle. Kluk, který byl vždy problémový, měl potíže s autoritou, dodržováním pravidel mohl najednou ukázat, co v něm je ukryté – svůj temperament, touhu se předvést i v jiném světle. Do druhého dne uměl Ondra svou roli zpaměti, najednou zažil pocit, kdy ho ostatní děti obdivují a konečně nebyl od paní učitelky jen kárán, okřikován – zasloužil si pochvalu, opakovaně. Ondra rozkvetl a já si po kolikáté už uvědomila, kolik překvapení tahle práce může přinést. Honza – kluk na svůj věk malý vzrůstem, outsider, existující si ve svém světě, se špatnou výslovností, o kterém ani za dva roky společného chození do jedné třídy toho děti moc nevěděly – tak tenhle kluk se přihlásil o jednu z hlavních rolí.

Musím přiznat, že jsem byla ve velkých rozpacích, na druhou stranu ale dobře vím, jak chutná nepřijetí, nedůvěra a ironie. Roli jsem mu slíbila s tím, že se o ní utká v litém boji s ještě jedním zájemcem, a že do týdne musí roli umět a snažit se dobře vyslovovat. Za týden nám všem „spadla čelist“. Honza všechno uměl, vyslovoval bez vad, dal do role i patřičný herecký projev, bylo vidět, že celý týden poctivě dřel. Zatímco chlapec, který s ním měl soupeřit si byl tak jist sám sebou, že se na text podíval až 30 minut předtím, než jsme začali zkoušet. Honza vyhrál, zasloužil si po právu potlesk všech dětí.

K výše zmíněnému lze konstatovat dle Fischera, že:

„Příznivé prostředí pro učení doma nebo ve škole se vyznačuje cílevědomostí a takovým uspořádáním, které žákům pomáhá, vede je a pobízí k tomu, aby o svých myšlenkách uvažovali, zkoumali je otázkami, diskutovali o nich a mapovali si je, aby mysleli divergentně, spolupracovali s druhými, reagovali na přímé vedení a sami hodnotili

své pokroky. Jak to napsalo jedno dítě o své „ideální škole“: “Je to místo, kde vás vedou k tomu, abyste byl sám sebou. Očekávají od vás to nejlepší a cítíte se tam doma. Je to místo, kam se vždycky v duchu můžete vrátit.” Je to místo, které žije přítomností, ale vyhlíží do budoucna.“

(Fisher, Učíme děti myslet a učit se, 1997, s.156)

4.3.3 Výroba rekvizit

Protože na naši školu v době nácviku divadelního představení přišlo několik velkých interaktivních tabulí – měli jsme o kulisy postaráno. Cenné obrovské krabice jsem si uzmula do školní družiny a spolu s asistentkou pedagoga jsme namalovaly mlýn, velký kotel do pekla i váhu, na níž se vážily hříchy Doroty Máchalové. Vše jsme načrtly jen v hrubých obrysech, aby děti mohly zbytek domalovat samy. A pak začala už jen a jen tvrdá práce, opakování, zkoušení, zkoušení a opakování....

4.3.4 Naše velká premiéra

Nikdo, kdo nezakusil týmovou práci s dětmi, nikdo, kdo si neodžil tu dřinu, zároveň i radostné a tvůrčí nadšení, ten nemůže pochopit, jak se děti na svůj velký den těšily, že ani dospát nemohly a braly své role NESMÍRNĚ vážně.

Dopoledne byly uvolněny z výuky, aby mohla proběhnout generální zkouška I. a II. A večer to všechno začalo! Napětí by se dalo krájet a děti, které jsou často velmi hlučné a dají se zkrotit jen ztěžka ani nedutaly a plně se soustředily na svůj výkon. Připadala jsem si jak na olympiádě, jako kdyby šlo o všechno a pravdou zůstává, že v ten okamžik dětem o všechno opravdu šlo, tak zodpovědně to pojaly.

Obrázek č. 38 – fotografie z dětského představení *S čerty nejsou žerty*

Obecenstvo nás podrželo, rodiče byli nadšení, děti ještě o dost víc! Najednou se ukázalo, že když do něčeho dáte svůj čas, nadšení, srdce, nemůže to špatně dopadnout! Mně se podařily dvě věci naráz!

- Ukázat dětem, že divadlo není jen pasivní dívání, že hercem se z minuty na minutu může stát kdokoliv z nich
- Ukázat rodičům, že pobyt ve školní družině nemusí být jen „dohlídávání“ dětí, které by samy doma nemohly být, ale že společně můžeme vytvořit velké věci, že náš čas může být smysluplný a radostný

„Individuální vedení označuje soubor strategií, které napomáhají učení a chrání před pojmovým zmatením žáků. Vytváří podmínky pro „kongnitivní učňovství“, k němuž patří kladení optimálních nároků, nacházení smysluplných souvislostí a pomoc při plnění učebních úkolů. Ke způsobům, jak lze poskytovat pomoc v učení, patří otázky navozující soustředění a schopnost sledovat myšlenku, vzájemné učení, shrnování, vysvětlování, předvádění a kladná zpětná vazba. Úspěch v individuálním vedení nezávisí na žádné jednotlivé metodě, nýbrž na celém souboru přístupů, které spojují témata kurikula (učivo) a obecné kognitivní cíle a vycházejí vstříc různým potřebám a učebním stylům žáků. Konečným cílem učitele v individuálním vedení je vychovat samostatné žáky, kteří jsou schopni vést sebe i druhé.“

(Fisher, Učíme děti myslet a učit se, 1997, s.138)

D. ZÁVĚR

Život je barevný, pestrý, plný objevování, chutí, poznávání, život je cesta. Stejnou cestou je i dětství. Je neopakovatelné, jedinečné a neseme si jej v sobě celý život. Děti nejsou dobré, nebo špatné, jiné než jsme byli my... Jen doba okolo nás se mění tak rychle, že my dospělí jsme často schopni zapomenout na to, čím pro nás dětství bylo, jak jsme se cítili, co jsme chtěli, co nás nadchlo, nebo rozesmutnilo.... Základem všeho je rodina, ten úzký kruh lidí, kteří nás mají rádi jen proto, že jsme. Nemusíme si nic zasluhovat, činit se lepšími, stačí jen existovat. Rodina nám zprostředkovaně ukazuje svět kolem nás, milující rodina dokáže obrovské věci. Rodina, ve které láska, pochopení a sounáležitost chybí se dokáže „podepsat“ na jednom lidském životě velkou a smutnou měrou.

Pozoruji už delší čas kolem sebe jistý nebezpečný trend, kterým se česká rodina v posledních letech ubírá. Trávení společného volného času se minimalizuje. A pokud spolu všichni jsou, hitem bývá sobota, nebo neděle (někdy i oba volné dny) trávené v nákupních centrech. Chybí společné prožitky, dospělí i děti jen konzumují to, co jim servírují jak výrobci zboží, tak prodejci rychlého občerstvení. Např. společný oběd děti se svými rodiči nekonzumují. I když jsou doma, každý si svůj talíř odnese jinam...někdo k PC, někdo k televizi, někdo nejí vůbec...

Chtěla jsem dětem ukázat, že existuje i jiný svět, svět kde nemusíte mít naditou peněženku k prasknutí, aby „bylo veselo“, svět, kde na sebe ostatní vzájemně „slyší“, kde se i vychovatelka může stát partnerem, kamarádem, kde je místo pro legraci, tvoření, diskuse, vlastní názor.

Kdysi jsem slyšela, že děti máme jen „půjčené“. A naprosto se s tím ztotožňuji. A byla bych moc ráda, kdyby ten půjčený čas, který s námi chtějí a mohou trávit byl využit měrou vrchovatou!

Myslím si, že lépe než Chalíl Džibrán bych to říci nedokázala:

Vaše děti nejsou vašimi dětmi.

Jsou to synové a dcery Života, toužícího po sobě samém.

Přicházejí skrze vás, ale nikoli z vás.

A třebaže jsou s vámi, přece vám nepatří.

Můžete jim dát svou lásku, ne však své myšlenky, neboť ony mají své vlastní myšlenky.

Můžete dát domov jejich tělům, ne však jejich duším.

Neboť jejich duše přebývají v domě zítřka, který nemůžete navštívit ani ve snu.

Můžete se snažit být jako ony, nesnažte se však učinit je takovými, jako jste vy.

Protože život se nevrací zpět ani se nezdržuje včerejškem.

Vy jste luky, z nichž jsou vaše děti vypouštěny jako živé šípy vpřed.

Lučištník vidí terč na stezce k nekonečnu a napíná vás svou mocnou silou, aby šípy mohly letět rychle a daleko.

Ať napínání rukou Lučištníka je vám radostí.

Neboť On stejně jako miluje letící šíp, miluje i luk, který je pevný.

E. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AUMONT, J.: *Obraz*, Praha: AMU v Praze, 2005.

BABYRÁDOVÁ, H.: *Rituál, umění a výchova*, Masarykova univerzita v Brně, 2002, ISBN 80-210-3029-1

BARTHES, R.: *Světlá komora, Poznámka k fotografii*, Agite/Fra, 2005. ISBN 80-86603-28-8

FINK, E.: *Hra jako symbol světa*. Praha: 1993

FISHER, R.: *Učíme děti myslet a učit se*, Praha 8, Portál, s.r.o., 1997. ISBN 80-7178-120-7

HOGENOVÁ, A.: *K filosofii výkonu*, EUROFLEX BOHEMIA, Praha 2005, ISBN 80-86861-35-X

KOEZTLE H.: *Slavné fotografie, Historie skrytá za obrazy I.*, Slovart, s.r.o. Praha, 2003. ISBN 3-8228-2576-X

POŠ, J.: *Výtvarníci animovaného filmu*. Praha: Odeon, 1990.

SCRUTON, R.: *Estetické porozumění*, Praha, 2005

ŠMÍD, J.: *GEOMETRIE – HMOTA, STRUKTURA A PROSTOR*, Katalog výstavy, Slovenská technická univerzita v Bratislave – Strojnícka fakulta, Bratislava, 2012, ISBN 978-80-89313-56-3, EAN 9788089313563

TRNKA, J.: *Zahrada*. Praha: Studio Trnka, s.r.o., 2008.

ZUSKA, V.: *Umění, krása, šeredno*. Karolinum, Praha, 2003, ISBN 80-246-0540-6

In *Výtvarná výchova 3–4* 2007;

Dramatické umění „88“, Praha, Svaz českých dramatických umělců, 1988, 59-385-87

Dramatické umění „89“, Praha, Svaz českých dramatických umělců, 1989, ISBN 80-85096-01-3

INTERNETOVÉ ZDROJE:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Film>

<http://www.minor.cz/minor-vcera-a-dnes>

<http://aktualně.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?ID=698102>

INSPIRAČNÍ LITERATURA:

ŠAMŠULA, P., ŠMÍD, J.: SEZNAM PUBLIKOVANÝCH ČLÁNKŮ O FOTOGRAFII V ČASOPISE VÝTVARNÁ VÝCHOVA – VYDÁVÁ UK – PEDF v PRAZE

Část 1. – Fotografie a skutečnost, In Výtvarná výchova, 2/2004;

Část 7. – Fotografie a reklama, moc, politika (...a kultura společnosti),

In Výtvarná výchova 3/2006;

Část 11. – Fotografie v koncepci univerzitního studia učitelství výtvarné

výchovy; aplikace fotografie jako prostředku výtvarného vyjádření,

In Výtvarná výchova 1/2008;

Část 10. – Fotografie v koncepci univerzitních studií VV, In Výtvarná výchova 3-4 2007

F. SEZNAM VYOBRAZENÍ V TEXTU

Obrázek č. 1 – plakát z filmu Hermíny Týrlové **Uzel na kapesníku**

Obrázek č. 2 – ilustrace ke knize **Čarodějův učeň**

Obrázek č. 3 – plakát k filmu **Zahrada**

Obrázek č. 4 – propagační leták divadla Spejbla a Hurvínka

Obrázek č. 5 – propagační leták k představení **Hurvínkův popletený víkend**

Obrázek č. 6 – propagační leták k představení **Hurvínek a zrcadlo**

Obrázek č. 7 – propagační leták k představení **Hurvínek už zase zlobí**

Obrázek č. 8 – propagační leták k představení **Hurvínkova cesta do Tramtárie**

- Obrázek č. 9 – propagační leták k představení **Hurvínkův Mikuláš**
- Obrázek č. 10 – propagační leták k představení **Pohádky pro Hurvínka**
- Obrázek č. 11 – propagační leták k představení **To nejlepší se Spejblem a Hurvínkem**
- Obrázek č. 12 – propagační leták k představení **O myších a loutkách**
- Obrázek č. 13 – propagační leták k představení **Hurvínkův výlet do 21. století**
- Obrázek č. 14 – propagační leták k představení **Spejblovy smysluplné nesmysly**
- Obrázek č. 15 – propagační leták k představení **Žeryk padá vzhůru**
- Obrázek č. 16 – program na měsíc divadla Minor
- Obrázek č. 17 – program na měsíc divadla Minor
- Obrázek č. 18 – propagační leták k představení **Broučci**
- Obrázek č. 19 – propagační leták k představení **Bubny v Minoru**
- Obrázek č. 20 – reprodukce fotografie z představení **A cirkus bude!?**
- Obrázek č. 21 – reprodukce fotografie z představení **A cirkus bude!?**
- Obrázek č. 22 – reprodukce fotografie z představení **Broučci**
- Obrázek č. 23 – reprodukce fotografie z představení **Broučci**
- Obrázek č. 24 – reprodukce fotografie z představení **Hon na jednorožce**
- Obrázek č. 25 – reprodukce fotografie z představení **Hračky**
- Obrázek č. 26 – reprodukce fotografie z představení **Hračky**
- Obrázek č. 27 – reprodukce fotografie z představení **Klabzubova jedenáctka**
- Obrázek č. 28 – reprodukce fotografie z představení **Zlatovláska**
- Obrázek č. 29 – reprodukce fotografie z představení **Kabaret tlukot a bubnování aneb
Velké putování**
- Obrázek č. 30 – reprodukce fotografie z představení **Klabzubova jedenáctka**
- Obrázek č. 31 – reprodukce fotografie z představení **Kocourkov**

Obrázek č. 32 – reprodukce fotografie z představení **Moje první encyklopedie**

Obrázek č. 33 – reprodukce fotografie z představení **Sněhurka – nová generace**

Obrázek č. 34 – reprodukce fotografie z představení **Jak Mařenka a Boženka koukaly**

Obrázek č. 35 – reprodukce fotografie z představení **O pejskovi a kočičce**

Obrázek č. 36 – propagační leták k představení **Vosa Marcelka**

Obrázek č. 37 – reprodukce dětských kalendářů divadla Minor

Obrázek č. 38 – fotografie z dětského představení **S čerty nejsou žerty**

Přílohová část bakalářské práce

CO VŠECHNO S NÁMI UMÍ SLUNÍČKO

Když nám do družiny začalo více svítit sluníčko, přesně ve chvíli, kdy jsme všichni měli díky němu lepší náladu, rozhodli jsme se pohrát si s barvami. Děti navrhly, že budeme vyrábět zvířátka. Vznikla tedy kočka Mína, Motýl Oldřich, kocour Mour, ptáček Jindřich. Díky cvočkům jsme zvířátka i rozhýbali a děti z toho byly nadšené. Musela jsem jim slíbit, že poté, co naši práci vystavíme ve školní družině a nafotíme na školní web, dám jim výrobky domů.

ANIMACE VE ŠKOLE

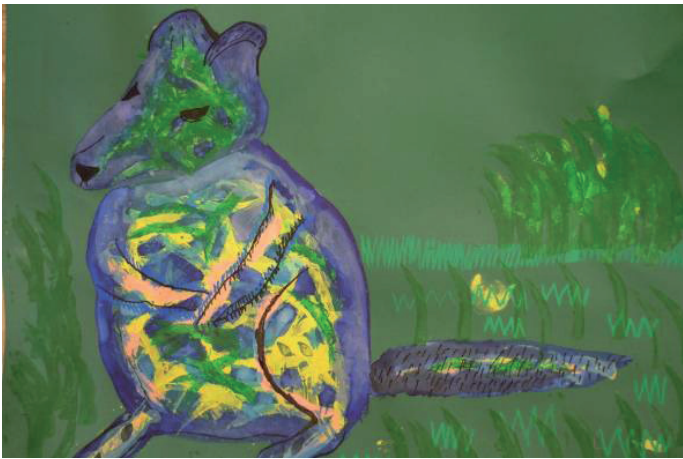
„*MLSNÝ PEJSEK*“

VÝROBA REKVIZIT PRO POHÁDKU

„JAK ZVÍŘÁTKA DOSTALA ŽÍZEŇ“

Se III. oddělením školní družiny si často hrajeme, vymýšlíme nové věci. Děti se mi svěřily s tím, že klasické pohádky je už nudí. Jsou to děti navštěvující druhý a třetí ročník na prvním stupni základní školy. Dohodli jsme se tedy, že si vyrobíme pohádku vlastní, k ní dodáme i rekvizity a zahrajeme si ji. Vznikl tedy příběh s názvem **Jak zvířátka dostala žízeň**. Každý z naší skupiny dostal prostor a mohl k nově vznikající pohádce něco přidat, často příběh nabral zcela nečekaný směr; to když se papoušek Krákora rozhodl, že denní přiděl vody mu nestačí, že je malý tělem, ale velký duchem, a že chce stejnou dávku vody jako slon Hrom. Vznikla hádka nečekaná, kterou však s moudrostí sobě vlastní vyřešil klokan Klok. Napadlo jej, že kdyby zvířátka měla svoji vlastní studnu, mohla by mít vodu vlastní, kdykoliv k dispozici. Spojili tedy své síly, a krom toho zapojili i své mozky (Ondra konstatoval, že to často bolí víc, než práce rukama a všechny nás rozesmál). Slon Hrom zapojil svoji sílu, chameleon Chrudoš přispěl svým proutkařským uměním, kobylka Mína i s hříbátkem pomáhali tahat suť z jámy, kterou vyhloubil slon Hrom. Stal se zázrak – takové pohádky přece mají být – našli vodu. Želvák Žak zjistil, zda-li vyhovuje hygienickým požadavkům a lenochod Lumír ji poprvé ochutnal, protože on nemůže dělat nic jiného, protože se snáze a rychleji unaví. Tak všechna zvířátka měla svoji vlastní vodu a kdo šel kolem, mohl se také napít, protože rozdělit se je vždycky lepší.

Děti při výrobě rekvizit